

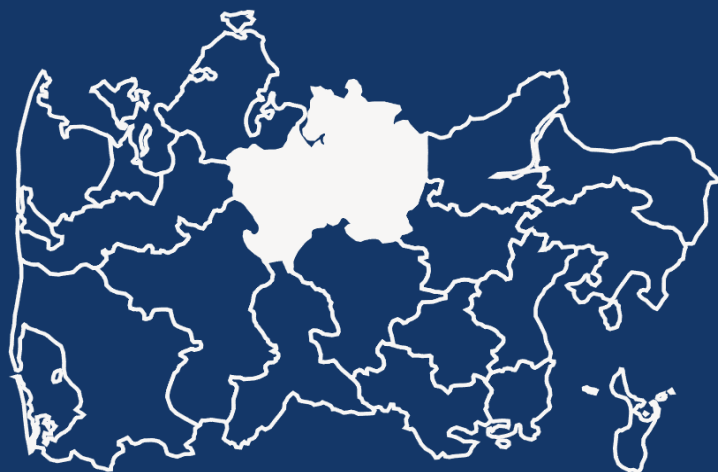

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Erhvervsudvikling i Viborg Kommune

Tendenser, specialisering, vækst og
erhvervsfremmeindsats

August 2024

Indhold

---

1. Forord og sammenfatning	3
2. Temaafsnit om ejerledede virksomheder	8
3. Beskæftigelse og specialisering	20
4. Iværksætteri og virksomhedsbestand	26
5. Vækstvirksomheder og eksport	34
6. Profilanalyse – highlights	38

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

1

Forord og sammenfatning

Forord

Hej og velkommen til den femte udgave af vores kommunerapporter om erhvervsudviklingen i Midtjylland. I denne rapport dykker vi ned i, hvordan det står til med erhvervslivet i de 19 kommuner her i regionen.

Hos Erhvervshus Midtjylland har vi som mål at identificere og styrke de faktorer, der driver væksten og giver midtjyske virksomheder en konkurrencefordel. Samtidig vil vi adressere de udfordringer, som kan hæmme udviklingen. Kommunerapporterne skal være en kilde til viden, så vi sammen kan fremme erhvervslivet både lokalt og regionalt og udnytte de mange potentialer, som vores region har.

Ligesom i de tidligere kommunerapporter har vi samlet data om det lokale erhvervsliv – fra beskæftigelse og iværksætteri til virksomheders udvikling og eksport. Vi har også inkluderet statistik om brugen af lokal erhvervsservice og specialiseret vejledning, baseret på profilanalysen fra 2024.

Denne gang har vi et særligt tema om ejerledede virksomheder. Disse virksomheder spiller en vigtig rolle i vores region, og vi ser nærmere på, hvor mange der er i hver kommune, og hvordan de klarer sig. Ejerledede virksomheder står over for udfordringer som generationsskifte, nye teknologier og grøn omstilling, og vi giver et overblik over deres karakteristika.

Vi zoomer også ind på de virksomheder, der snart skal have nye ejere. Det er vigtigt for os, at disse ejerskifter bliver succesfulde, så vi kan bevare arbejdspladserne her i regionen.

Sidst, men ikke mindst, kigger vi på diversiteten i de ejerledede virksomheder. Det handler om kønsfordeling i ledelsen, nationalitet og beskæftigelse af personer, som ellers måske ville have svært ved at få et job. Diversitet bringer nye perspektiver og kompetencer ind i

virksomhederne og kan gøre dem mere attraktive medarbejdere.

Vi vil gerne sige en stor tak til alle kommuner. Jeres input er med til at skabe inspiration og dele viden på tværs af kommunerne, og det kan føre til nye erhvervsstrategier, initiativer og samarbejder, der gavner vores lokale erhvervsliv. Vi håber også, at rapporten kan sætte fokus på vigtige emner, hvor der er stort potentiale for udvikling.

Samarbejdet mellem lokal erhvervsservice, erhvervshuset og kommunerne er nøglen til at styrke erhvervsfremmeindsatsen. Kommunerapporterne skal hjælpe os med at samarbejde endnu bedre og udnytte både lokale og tværkommunale muligheder og tackle de udfordringer, vi står over for.

Gennem rapporten kan du se, hvordan din kommune klarer sig i forhold til resten af Region Midtjylland, landet og en gruppe sammenligningskommuner.

Sammenligningskommunerne er Herning Kommune, Holstebro Kommune, Horsens Kommune, Randers Kommune og Silkeborg Kommune.

God læselyst!

Med venlig hilsen

Bestyrelsesformand Ib Lauritsen

Direktør Mette Højborg

Sammenfatning – erhvervspræstationer

Tabellen til højre sammenfatter Viborg Kommunes erhvervspræstationer i 2022 på en række nøgleområder. I tabellen er Viborg Kommune sammenlignet med hele Region Midtjylland og med andre kommuner i Danmark af samme type som Viborg Kommune (angivet ved et trafiklys).

Tabellen viser øverst, at der siden 2017 er sket en vækst i den private fuldtidsbeskæftigelse i Viborg Kommune, men at væksten har været svagere end i resten af regionen.

Viborg Kommune klarer sig også dårligere end det midtjyske gennemsnit på de fleste underliggende indikatorer. Kommunen har relativt få iværksættere, en lidt lavere overlevelsesrate for nye virksomheder og færre virksomheder med eksport.

Analysen viser dog også, at andelen af eksportvirksomheder er steget siden 2020, og at også den samlede eksportværdi er stigende.

Til gengæld har Viborg Kommune et pænt antal vækstvirksomheder. Andelen på 10,5 pct. svarer til regionsgennemsnittet.

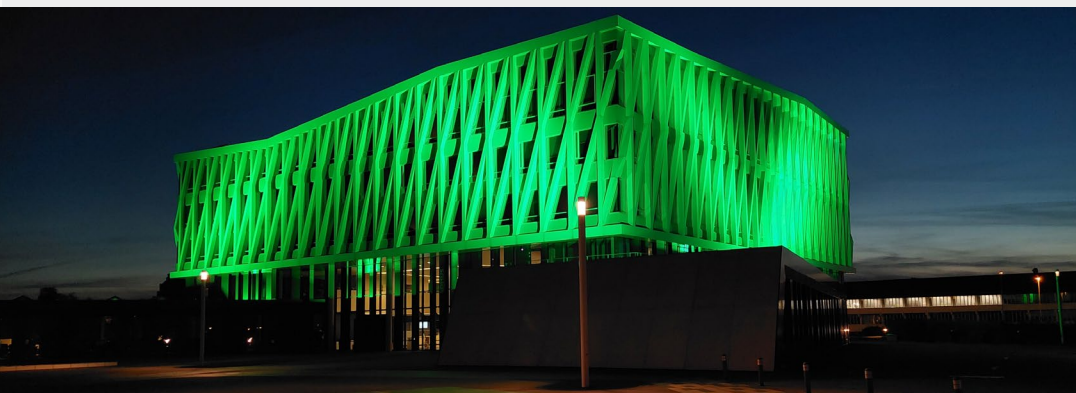
Analysen viser, at operationel service (vikarer, vagttjenester, rengøring mv.) er den branche, der har haft størst vækst i perioden.

	Viborg Kommune	Region Midtjylland	Sammenligning med andre provinsbykommuner
Jobvækst i den private sektor 2017-22	6,0 pct.	11,2 pct.	
Andel iværksættervirksomheder	4,4 pct.	4,8 pct.	
Treårig overlevelsesrate for nye virksomheder	51,8 pct.	56,7 pct.	
Andel vækstvirksomheder	10,5 pct.	10,4 pct.	
Andel eksportvirksomheder	17,9 pct.	19,8 pct.	
Jobvækst i store virksomheder 2017-22	5,1 pct.	17,1 pct.	

Dårligste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Midterste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Bedste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Sammenfatning – erhvervsstruktur

Oversigten til højre giver et samlet billede af Viborg Kommunes profil som erhvervskommune.

De tre største brancher målt på antal jobs er elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri (der bl.a. omfatter Grundfos), bygge og anlæg samt detailhandel. De udgør til sammen ca. 10.800 årsværk eller 42 procent af den samlede private beskæftigelse i kommunen.

Set relativt til andre kommuner skiller også de primære erhverv sig ud med en specialisering på 2,4. Det vil sige, at dette erhverv fylder 140 pct. mere end i en gennemsnitskommune.

Når luppen sættes på de nationale styrkepositioner – defineret af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse – træder specielt grøn energi- og miljøteknologi frem som en styrkeposition, hvilket selvfølgelig hænger sammen med Grundfos' dominerende rolle. Også fødevarer fremstår i denne sammenhæng som et dominerende erhvervsområde.

Det fremgår endvidere, at virksomheder i Viborg Kommune i lidt mindre grad end andre midtjyske kommuner beskæftiger udenlandsk arbejdskraft, og at mikrovirksomheder (under 10 årsværk) udgør en relativt høj andel af den private beskæftigelse.

De tre største brancher

1. Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	5.087 årsværk
2. Bygge og anlæg:	2.870 årsværk
3. Detailhandel:	2.859 årsværk

Udenlandsk arbejdskraft

Viborg Kommune:	9,1 pct.
Region Midtjylland:	10,2 pct.

Top 3 specialiserede brancher

1. Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	3,9
2. Landbrug, skovbrug og fiskeri:	2,4
3. Undervisning:	1,3

Top 3 specialiserede klynger

1. Grøn energi- og miljøteknologi:	6,0
2. Fødevarer:	1,5
3. Byggeri og byggematerialer:	0,9

Note: En specialisering på 1,0 svarer til, at en branche/klynge udgør en andel af den private beskæftigelse, der svarer til landsgennemsnittet.

Andel beskæftigede i store og små virksomheder

Viborg Kommune		Region Midtjylland	
Mikrovirksomheder (0,5-9 årsværk):	36 pct.	Mikrovirksomheder (0,5-9 årsværk):	31 pct.
Store virksomheder (50+):	32 pct.	Store virksomheder (50+):	39 pct.

Sammenfatning – ejerledede selskaber

Dette års særtema giver en karakteristik af den store gruppe af ejerledede selskaber i det midtjyske erhvervslandskab og sætter fokus på to vigtige emner – ejerledernes alder og diversiteten i de ejerledede virksomheder.

Analysen viser, at de ejerledede selskaber udgør en betydelig del af de midtjyske virksomheder – målt på både antal og beskæftigelse. Især ejerledede virksomheder med 11-50 årsværk fylder meget beskæftigelsesmæssigt i den midtjyske økonomi. Samtidig har ca. 1/3 af de ejerledede selskaber med mindst fem ansatte eksport.

Analysen understreger, at ejer- og generationsskifte er et vigtigt erhvervspolitisk tema. I nogle kommuner er helt op til 40 pct. af ejerlederne over 55 år.

Når det gælder diversitet, viser analysen, at der er sket en betydelig stigning i både brugen af udenlandsk arbejdskraft og i antallet af ejerledere, der har ansat personer, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet.

Til gengæld er der fortsat en stor kønsmæssig ubalance blandt lederne i ejerledede selskaber. I Midtjylland som helhed er kun godt hver sjette leder en kvinde i denne gruppe af virksomheder. Og kun 42 pct. af de ejerledede selskaber med to ledere eller flere har ansat en kvindelig leder. På begge områder ligger Midtjylland under lands gennemsnittet.

Udvalgte resultater fra analysen

I Viborg Kommune ligger 43 pct. af den private beskæftigelse i ejerledede selskaber og enkeltmandsvirksomheder. For regionen som helhed er andelen 35 pct.

Viborg Kommune huser i alt 316 ejerledede selskaber med mindst fem årsværk.

I 28 pct. af de ejerledede selskaber i Viborg Kommune med mindst fem årsværk er ejerlederen over 55 år, mens ejerlederen i seks pct. af selskaberne er over 65 år.

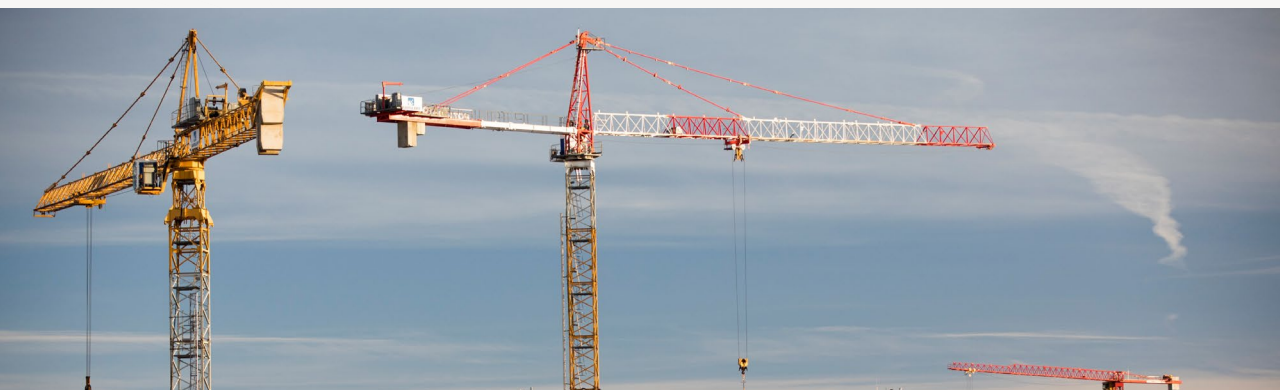
I Viborg Kommune har 30 pct. af de ejerledede selskaber med mindst fem årsværk eksport. I Region Midtjylland som helhed er andelen 32 pct.

14 pct. af lederne i de ejerledede selskaber i Viborg Kommune er kvinder. I regionen som helhed er andelen 17 pct.

49 pct. af de ejerledede selskaber (mindst fem årsværk) i Viborg Kommune beskæftiger personer, der er i støttet beskæftigelse. For regionen som helhed er andelen 46 pct.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

2

Temaafsnit om ejerledede selskaber

Temaafsnittet i dette års kommunerapporter giver en karakteristik af ejerledede selskaber i de midtjyske kommuner.

Baggrunden er, at ejerledede virksomheder fylder meget i det midtjyske erhvervslandskab. Samtidig står en del ejerledede virksomheder over for ejerskifte på kort eller lidt længere sigt.

De første sider giver en samlet karakteristik af ejerledede selskaber i kommunen, herunder antal, størrelse og eksport.

Dernæst giver afsnittet et overblik over, hvor mange ejerledede selskaber der står over for ejerskifte på kort eller lidt længere sigt.

Til sidst præsenteres indikatorer for diversiteten i de ejerledede virksomheder. Afsnittet sætter fokus på udbredelsen af kvindelige ledere samt diversitet mht. brug af arbejdskraft fra forskellige lande og personer på kanten af arbejdsmarkedet.

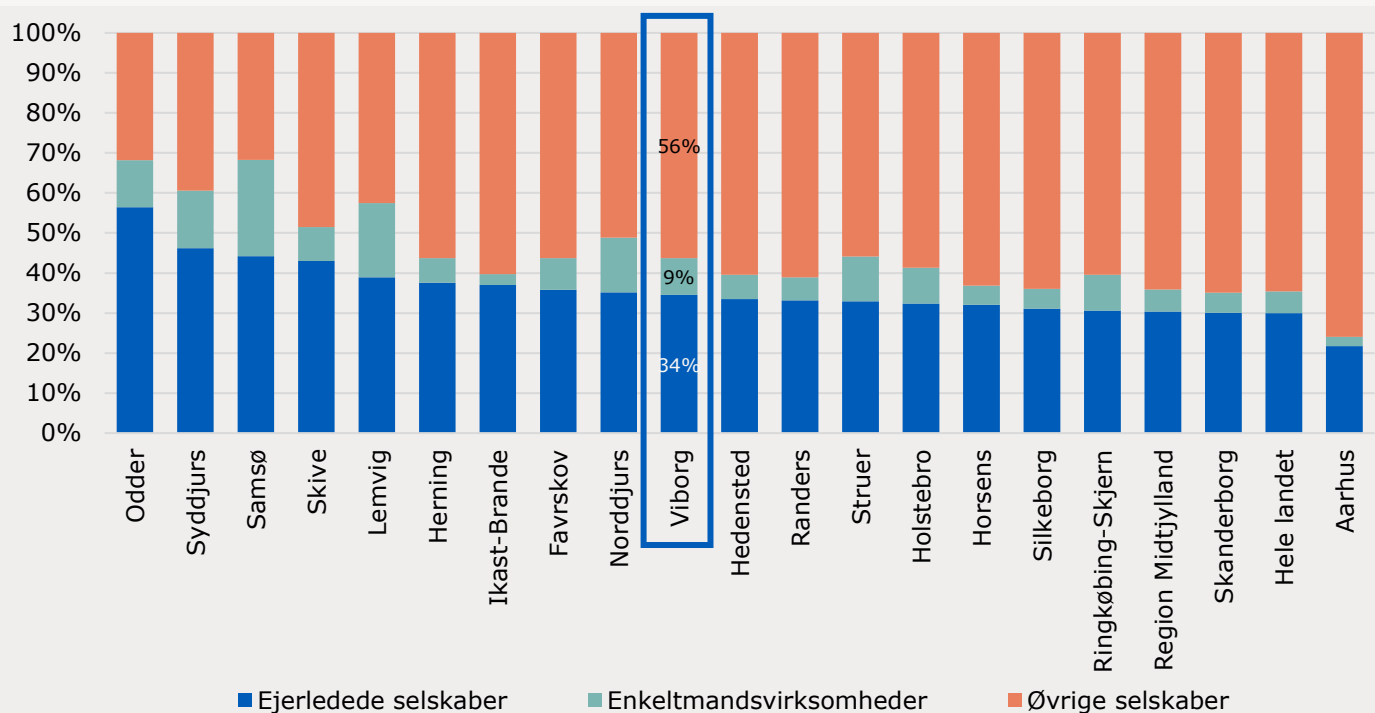
Beskæftigelsen fordelt på virksomhedstyper i de midtjyske kommuner

Ved udgangen af 2022 husede Viborg Kommune i alt 2.216 ejerledede aktie- og anpartsselskaber. Dertil kommer et stort antal enkeltmandsvirksomheder, der for langt de flestes vedkommende også er ejerledede.

Der er betydelig forskel på, hvor meget denne gruppe af virksomheder udgør af den samlede beskæftigelse i de midtjyske kommuner, som det fremgår af figur 2.1. Det svinger fra 68 pct. i Odder Kommune til 24 pct. i Aarhus Kommune. I Viborg Kommune udgør ejerledede selskaber 34 pct. af beskæftigelsen, mens enkeltmandsvirksomheder udgør ni pct.

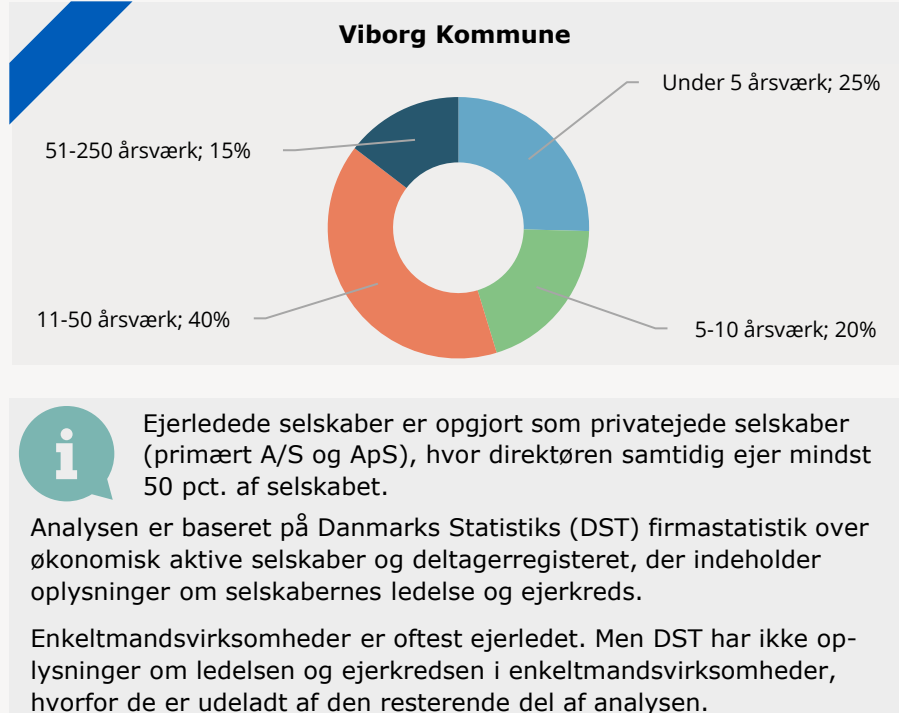
Herudover viser figur 2.2, hvordan beskæftigelsen blandt de ejerledede selskaber i Viborg Kommune er fordelt på virksomhedsstørrelser. Det fremgår, at 40 pct. er beskæftiget i virksomheder med 11-50 ansatte, der således er den dominerende gruppe beskæftigelsesmæssigt.

Figur 2.1. Private fuldtidsjobs i midtjyske kommuner fordelt på virksomhedstype, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Figur 2.2. Private fuldtidsjobs i ejerledede selskaber fordelt på virksomhedsstørrelse, 2022

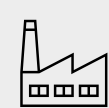
Fokus på ejerledede selskaber i Viborg – 316 selskaber beskæftiger mindst 5 årsværk

Den resterende del af afsnittet zoomer ind på ejerledede selskaber med en beskæftigelsesmæssig tyngde i kommunen. Derfor afgrænses de ejerledede selskaber i det følgende til selskaber med mindst fem årsværk. Oversigten neden for viser, at 316 af kommunens ejerledede selskaber – svarende til 14 pct. – beskæftiger mindst fem årsværk. Den største gruppe rent antalsmæssigt er virksomheder med 0-5 årsværk.

De to figurer til højre sammenligner de ejerledede selskaber med mindst fem årsværk i kommunen med ejerledede selskaber i resten af regionen og landet på to centrale områder – nemlig om virksomhederne har eksport og om de har en bestyrelse. Figur 2.3 viser, at 30 pct. af de ejerledede selskaber i Viborg Kommune havde eksport i 2022. Det er en smule lavere end for regionen som helhed, men svarer til landsgennemsnittet.

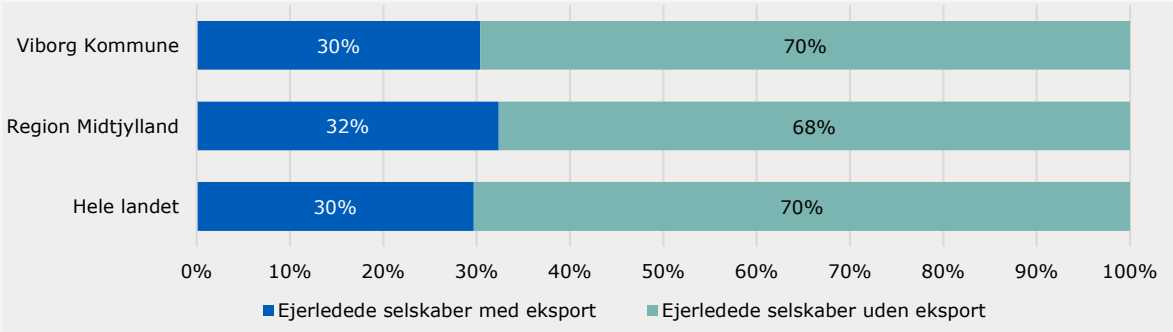
Figur 2.4 viser, at 39 pct. af de ejerledede selskaber i Viborg Kommune havde en bestyrelse i 2022. Det er lidt lavere end for regionen som helhed, men højere end landsgennemsnittet.

Oversigt - ejerledede selskaber i Viborg Kommune, 2022

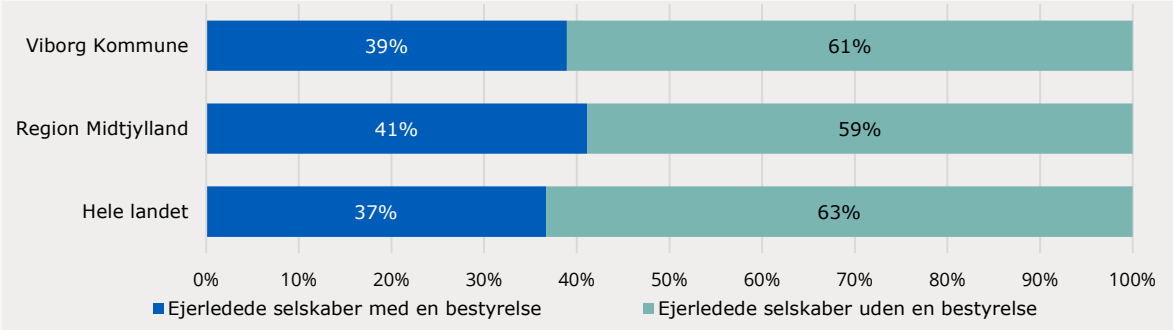

	Antal	Andel
Ejerledede selskaber i alt:	2.216	100%
<i>Heraf selskaber med:</i>		
Ingen årsværk	789	36%
Under 5 årsværk	1.102	50%
5-10 årsværk	178	7%
11-50 årsværk	125	6%
51-250 årsværk	13	1%
250+ årsværk	0	0%
Mindst fem årsværk	316	14%

Figur 2.3. Andel ejerledede selskaber med mindst fem årsværk og eksport, 2022

Figur 2.4. Andel ejerledede selskaber med mindst fem årsværk og en bestyrelse, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Andelene summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

Ejernes alder i ejerledede selskaber

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

28 pct. af ejerlederne i Viborg er 55 år eller ældre

Et godt forberedt og velgennemført ejer- og generationsskifte tager ofte mange år. Samtidig er et succesfuldt ejerskifte afgørende for mange ejerledede virksomheders fortsatte udvikling og for bevaring af jobs.

Derfor er det interessant at se nærmere på, hvor mange ejerledede selskaber med en betydelig aktivitet (her defineret som selskaber med mindst fem årsværk), der er ejet af personer over en vis alder.

Figur 2.5 sammenligner på tværs af midtjyske kommuner andelen af ejerledede selskaber, hvor ejerlederen er over 55 år.

Det fremgår, at 28 pct. af selskaberne i Viborg Kommune har en ejerleder over denne alder. Det er lidt under det midtjyske gennemsnit.

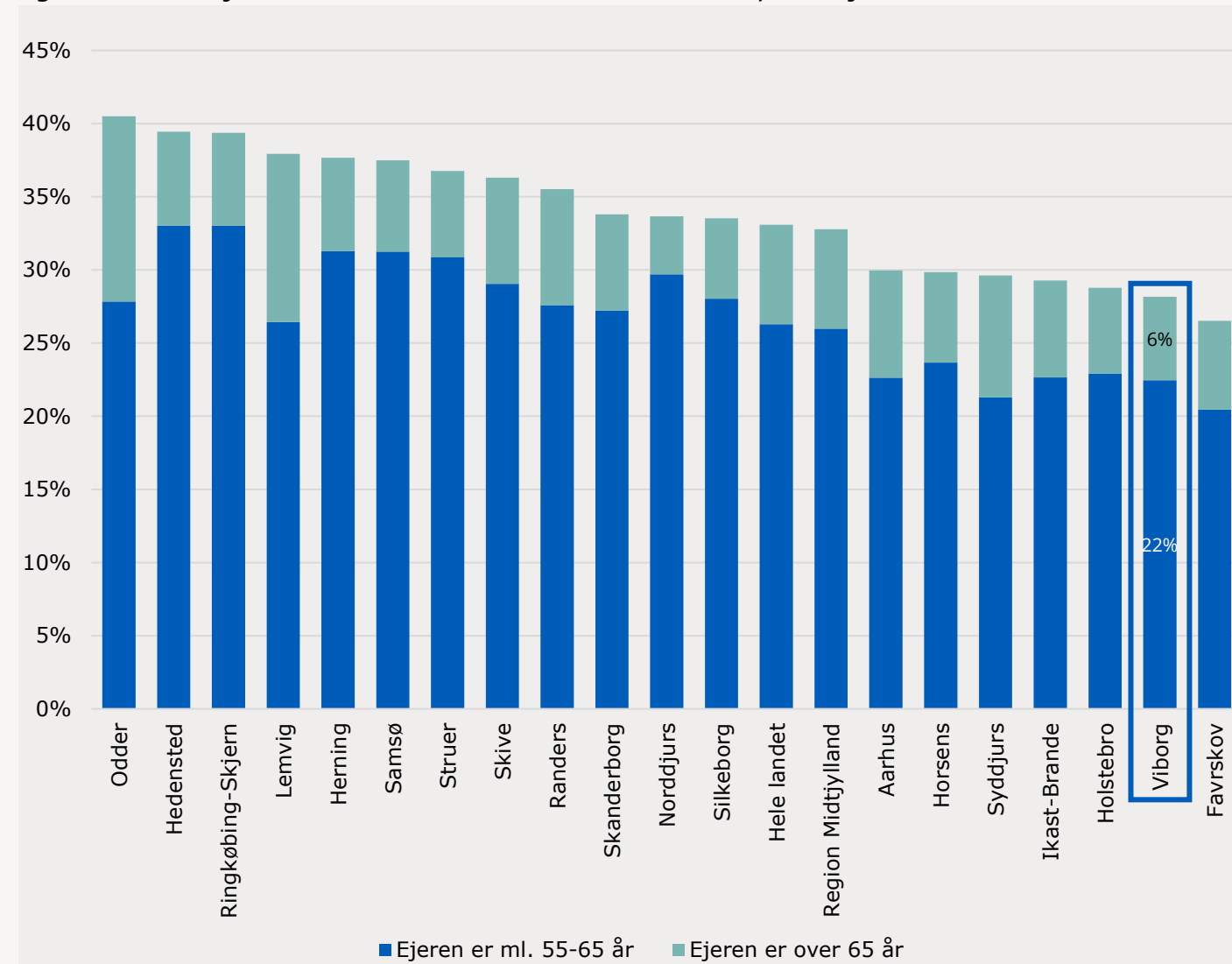
Denne side og den følgende side giver en karakteristik af ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, og som inden for en overskuelig fremtid formodes at skulle gennemføre et ejerskifte.

Selskaber, der potentielt står over for ejerskifte, er opgjort på baggrund af ejerlederens alder i 2022. Konkret er de ejerledede selskaber inddelt i tre grupper:

- Nært forestående ejerskifte – ejerlederen er over 65 år
- Ejerskifte på længere sigt – ejerlederen er ml. 55-65 år
- Øvrige ejerledede selskaber – ejerlederen er under 55 år

Hvis selskabet har to ejerledere (dvs. at begge ejer 50 pct.) anvendes alderen for den yngste ejerleder.

Figur 2.5. Andel ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, hvor ejerlederen er 55 år eller ældre

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Enkeltmandsvirksomheder er udeladt, da det ikke er muligt at opgøre ejernes alder for denne virksomhedstype.

Mange selskaber inden for detailhandel står over ejerskifte

Viborg Kommune havde ved udgangen af 2022 i alt 316 ejerledede selskaber med mindst fem årsværk. Af disse havde 89 en ejerleder på mindst 55 år, mens 18 havde en ejerleder på mindst 65 år. Det fremgår af tabel 2.1, der også viser størrelsesfordelingen af de selskaber, der står over ejerskifte på kort eller længere sigt.

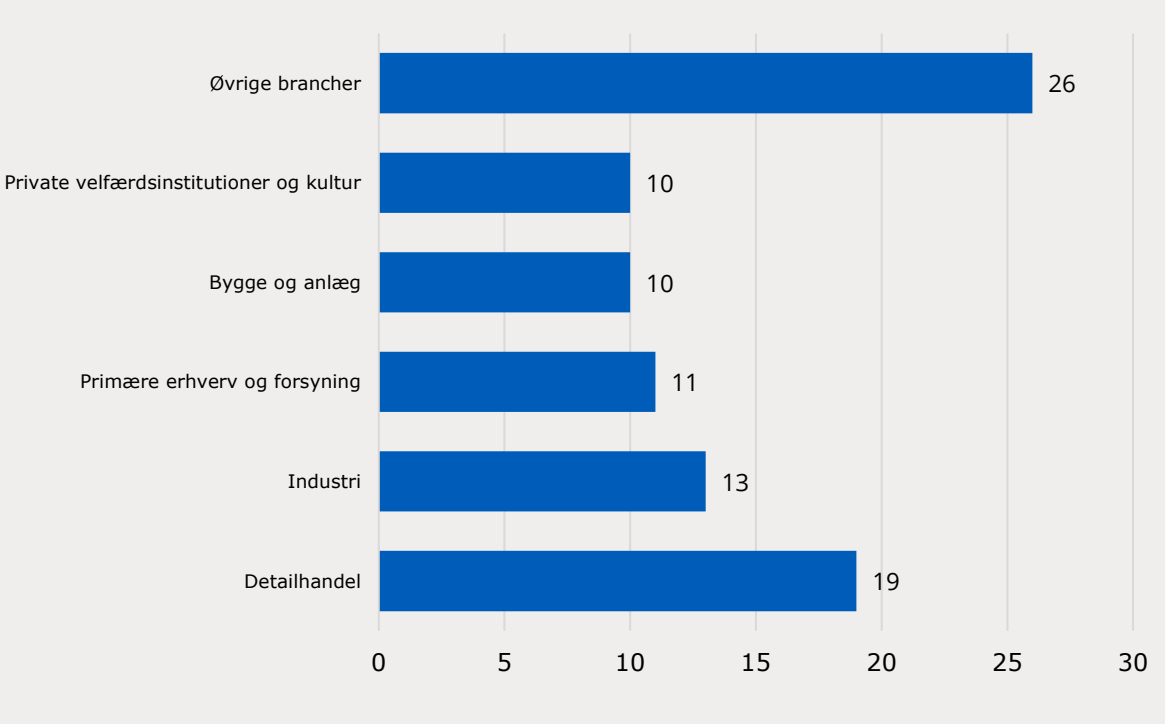
Figur 2.6 viser endvidere branchefordelingen blandt gruppen af ejerledede selskaber, hvor ejerlederen er mindst 55 år, og som beskæftiger mindst fem årsværk. Det fremgår, at 19 ud af de 89 selskaber ligger inden for detailhandel. Derudover er der en del selskaber inden for industri, hvor ejerlederen er over 55 år.

Tabel 2.1. Antal ejerledede selskaber i Viborg Kommune med mindst fem årsværk, der står overfor ejerskifte, opdelt på størrelse og ejerlederens alder, 2022

	Nært forestående ejerskifte (over 65 år)	Ejerskifte på længere sigte (55-65 år)	I alt
5-10 årsværk	9	34	43
11-50 årsværk	9	32	41
51-250 årsværk	0	5	5
I alt	18	71	89

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Figur 2.6. Branchefordeling af ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, der står over for ejerskifte i Viborg Kommune (ejerlederen er over 55 år)

Note: Primære erhverv og forsyning omfatter følgende brancher: Landbrug, skovbrug, fiskeri, råstof, forsyning og andre serviceydelser.

Erhvervsrettede tiltag målrettet ejerledede virksomheder i Viborg Kommune

Ejerledede virksomheders betydning i Viborg Kommune

Det er den klare fornemmelse, at ejerledede virksomheder har stor betydning i Viborg Kommune både ift. deres andel af det samlede antal virksomheder og andel af beskæftigelsen. Den lokale forankring betyder ofte meget for de ejerledede virksomheder, og det smitter positivt af på det lokale foreningsliv, kultur og sport med engagement og sponsorater.

Styrker og udfordringer ved ejerledede virksomheder i Viborg Kommune

De ejerledede virksomheder er først og fremmest en meget sammensat gruppe. Men der er identificeret både styrker og udfordringer ved virksomhederne i Viborg Kommune:

- En stor del af virksomhederne er meget små virksomheder, herunder håndværkere, rådgivere, mv. En stor del af de ejerledede virksomheder er kendetegnet ved ofte at være specialiserede og med stor indsigt i egen branche.
- Erfaring og specialisering betyder, at de kan levere stærke produkter, selv om de ofte er mindre virksomheder, men omvendt betyder det også, at de kan være sårbare, da produktporteføljen ofte er smal.
- De ejerledede virksomheder er mindre risikovillige og ikke altid gode til at skifte spor. Men hvis de (ejerlederen) til gengæld beslutter sig for at skifte strategi eller igangsætte noget nyt, så kan der være meget kort fra tanke til handling.

Ejerledede virksomhed betragtes som SMV'er

De ejerledede virksomheder er ikke hidtil blevet betragtet og tilgået som en særlig gruppe, da de primært betragtes som en del af gruppen af små og mellemstore virksomheder. Men ejerforholdet indgår som en del af forberedelsen forud for et virksomhedsbesøg. Ved virksomhedsbesøg præsenteres virksomheden for paletten af muligheder med udgangspunkt i deres behov (også de ikke direkte udtalte).

I Viborg Kommune hjælpes virksomheder med at tage kloge beslutninger, men med respekt for, at det er virksomhedsejeren der beslutter, hvilken vej der er den rigtige for virksomheden.

Generationsskifte

Generationsskifte er et fast punkt ved de virksomhedsbesøg, hvor det vurderes relevant, eller hvor virksomheden selv bringer det på banen.

Det er oplevelsen, at kun ganske få virksomheder har en plan i god tid for generationskifte og/eller salg af virksomheden.

- Emnet er for mange meget følelsesbetonet, og det afholder dem fra rettidigt at komme i gang.
- Mange har desuden en ide om, at virksomheden (f.eks. håndværkere) ikke i sig selv har en værdi, fordi den primære værdi er dem selv. Og hvis man ikke har forberedt et salg/generationsskifte, så ender virksomheden med netop ikke at være noget værd og blot lukke.

Det er ikke altid nemt at invitere til arrangementer om generationsskifte, da ejerens blotte tilstedeværelse kan signalere, at han/hun er på vej væk, og det kan også skabe usikkerhed hos kunder og samarbejdspartnere.

Det er en svær balance mellem fortrolighed, åbenhed og rettidighed, både for virksomheden, den der potentielt kan overtage og involverede konsulenter.

Forslag til kommende initiativer

Viborg Kommune har flere forslag til initiativer for at imødekomme generations/ejerskifte:

- Det tidligere tilbud "Ejerskifte Danmark" var et godt nationalt initiativ, hvor specialister med indsigt og forståelse for komplikationerne i ejerskifte rådgav virksomheder lokalt.
- Derudover vil tematiske værktøjskurser, hvor "modning af virksomhed til salg/ejerskifte" er på dagsordenen, være relevant.

Diversitet i ejerledede selskaber

46 pct. af de ejerledede selskaber i Viborg Kommune har ansat udenlandsk arbejdskraft

Et af pejlemærkerne for diversitet er medarbejdernes etnicitet og nationalitet. I tabel 2.2 er de ejerledede selskaber i kommunen fordelt efter, om de kun har ansat danskere, eller om de har ansat personer fra henholdsvis andre EU-lande og ikke EU-lande. Det fremgår, at 46 pct. af de ejerledede selskaber med mindst fem årsværk har ansat udenlandsk arbejdskraft. Endvidere har 29 pct. af selskaberne ansat medarbejdere, der kommer fra ikke EU-lande. Der er på dette punkt kun små forskelle i forhold til de øvrige midtjyske kommuner samlet set.

Figur 2.7 viser, at der siden 2017 i Viborg Kommune især har været en vækst i antallet af ejerledede selskaber med ansatte fra både EU-lande og ikke EU-lande. Det samme gør sig gældende i resten af regionen og hele landet.

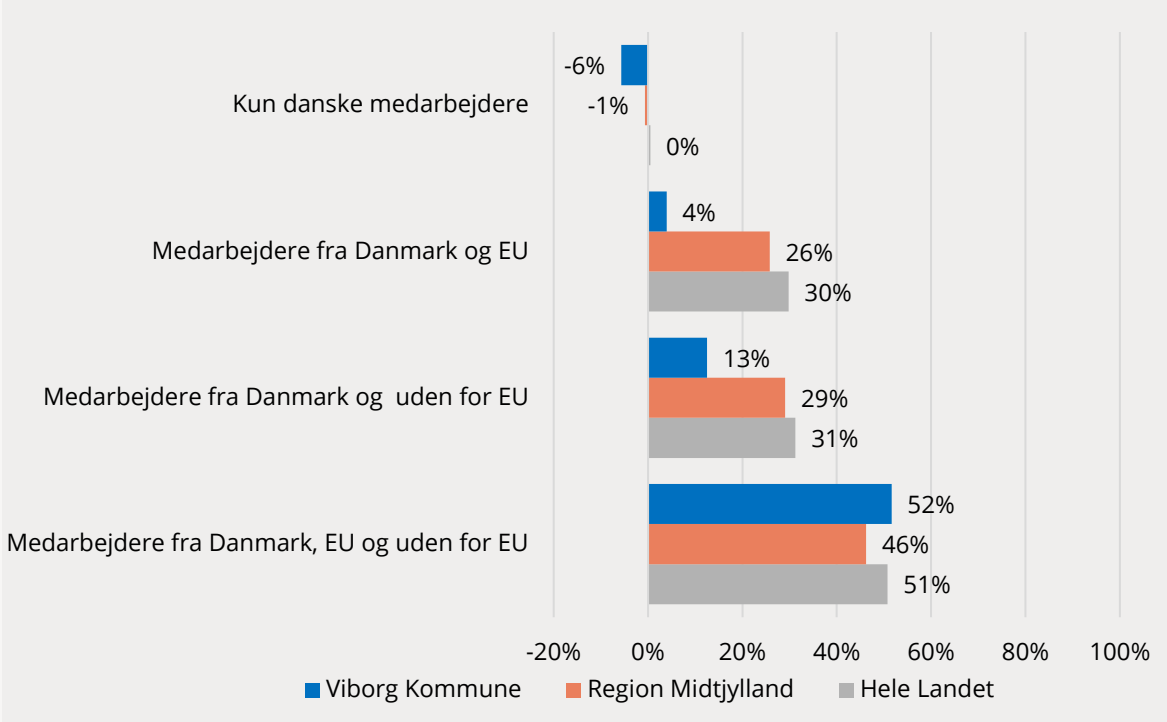
Det generelle billede er, at de midtjyske ejerledede selskaber på dette område er blevet mere diverse, idet antallet af virksomheder med kun danske medarbejdere ikke er vokset.

Tabel 2.2. Ejerledede selskaber i Viborg Kommune fordelt efter, om de har ansat medarbejdere med udenlandsk statsborgerskab, 2022

	2022	Andel 2022	Andel 2022 Region Midtjylland
Kun danske medarbejdere	167	54%	51%
Medarbejdere fra Danmark og EU	53	17%	17%
Medarbejdere fra Danmark og uden for EU	45	14%	15%
Medarbejdere fra Danmark, EU og uden for EU	47	15%	18%
I alt	312	100%	100%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Omfatter ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, og hvor det er muligt at finde oplysninger om medarbejdernes statsborgerskab. Andelen summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

Figur 2.7. Udvikling i antal ejerledede selskaber 2017-22 opdelt efter medarbejdernes nationalitet, 2017-22

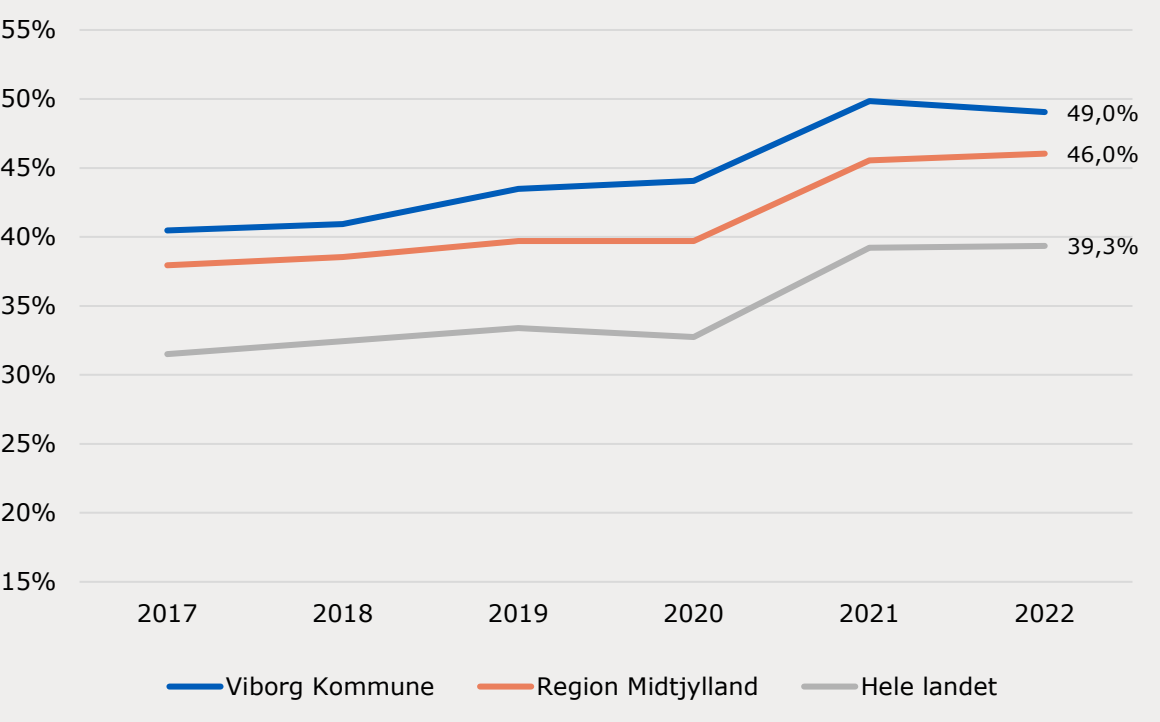
Note: Omfatter ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, og hvor det er muligt at finde oplysninger om medarbejdernes statsborgerskab.

Stigning i brugen af medarbejdere i støttet beskæftigelse

Et andet vigtigt område, når det kommer til diversitet og åbenhed, er brugen af arbejdskraft på kanten af arbejdsmarkedet. Virksomheder kan her markere sig på at tage et samfundsmæssigt medansvar samtidig med, at social ansvarlighed i stigende grad kommer i fokus som et konkurrenceparameter. Figur 2.8 viser udviklingen i andelen af ejerledede selskaber med medarbejdere i støttet beskæftigelse. Det vil sige personer, der ansættes med tilskud fra det offentlige, fx løntilskud, fleksjob, etc. Figuren viser, at der – relativt set – er lidt flere ejerledede selskaber i Viborg Kommune end i regionen som helhed, der har medarbejdere i støttet beskæftigelse. Figuren viser også, at det er blevet mere udbredt for selskaberne – både i de midtjyske kommuner og på landsplan – at have medarbejdere i støttet beskæftigelse. I Viborg Kommune voksede andelen fra ca. 40 til 49 pct. i perioden 2017-22.

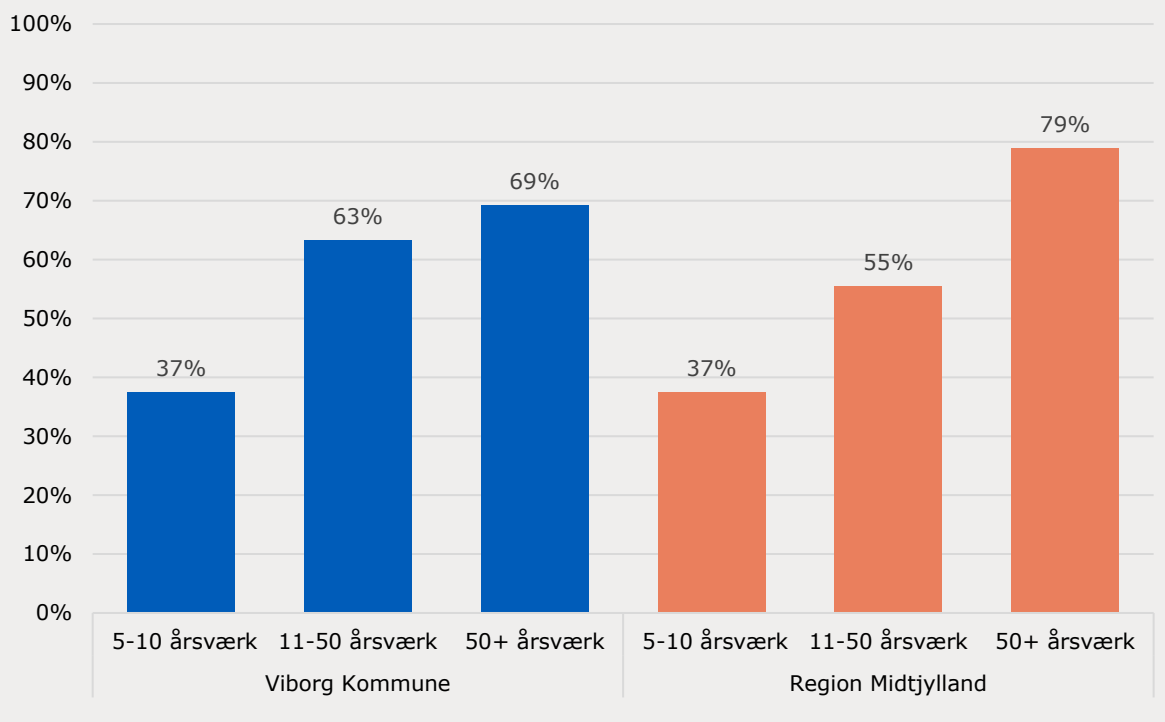
Herudover sammenligner figur 2.9 andelen af virksomheder med medarbejdere i støttet beskæftigelse for forskellige størrelsesgrupper. Det fremgår, at det er gruppen 11-50 årsværk, der trækker op og er årsagen til, at Viborg samlet set har en højere andel virksomheder, der er aktive på dette fokusområde.

Figur 2.8. Andel ejerledede selskaber med medarbejdere i støttet beskæftigelse, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Omfatter ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, og som det er muligt at finde oplysninger om virksomhedens medarbejdere.

Figur 2.9. Andel ejerledede selskaber med medarbejdere i støttet beskæftigelse 2022, opdelt på størrelse

Note: Omfatter ejerledede selskaber med mindst fem årsværk, og som det er muligt at finde oplysninger om virksomhedens medarbejdere.

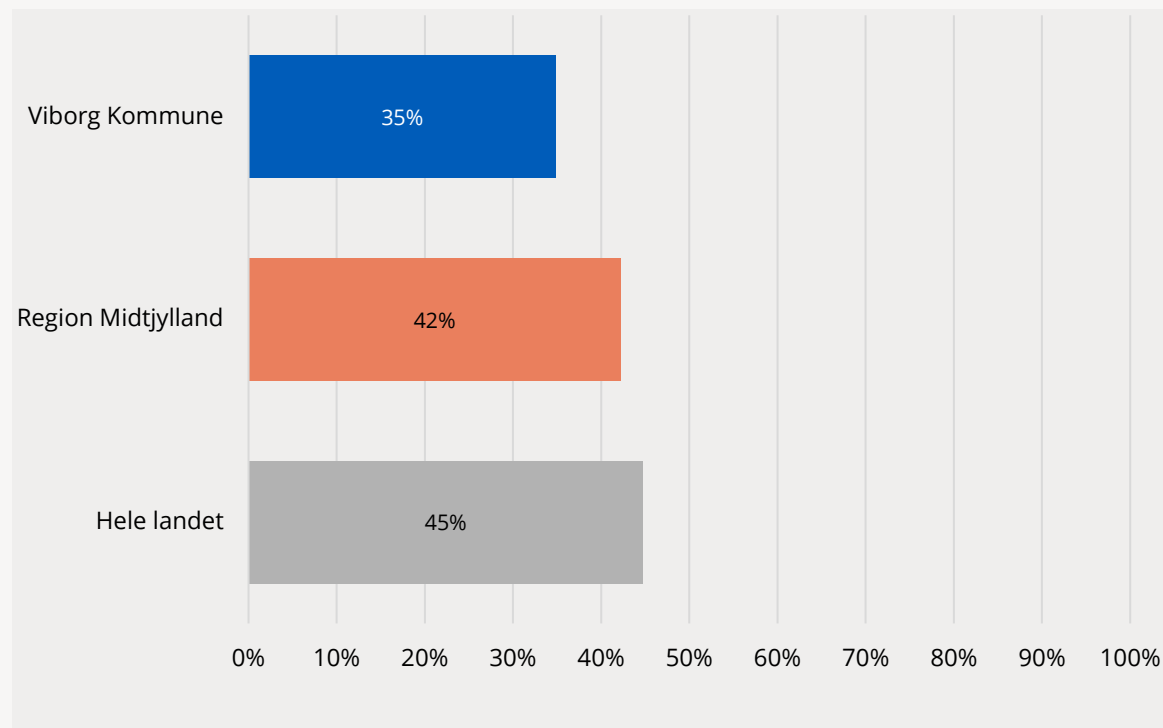
Få kvindelige ledere i de ejerledede selskaber i Viborg Kommune

Endelig er diversitet på køn et forhold, der har fået stigende opmærksomhed i de senere år. Både i relation til at sikre mangfoldighed på kompetencer og som et forhold, der vægter, når fx store virksomheder og slutkunder vurderer ESG-forhold gennem værdikæden.

Figur 2.10 viser, hvor stor en andel af ejerledede selskaber med mindst to ledere, der havde kvinder i ledelsen i 2022. Endvidere viser figur 2.11 udviklingen i kvinders andel af samtlige lederstillinger i de ejerledede selskaber i Viborg Kommune, regionen som helhed og hele landet.

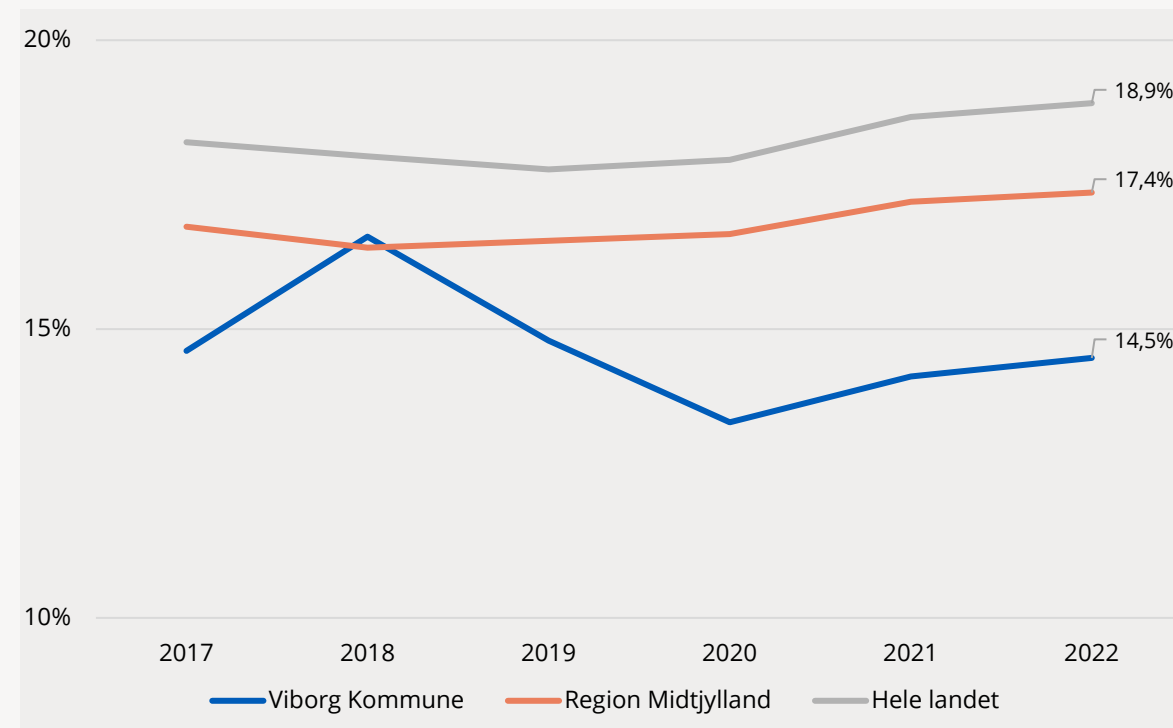
Det fremgår, at Viborg Kommune på begge indikatorer ligger under regions- og landsgennemsnittet. Kun ca. 1/3 af de ejerledede selskaber havde kvindelige ledere, mens ca. 15 pct af alle ledere var kvinder.

Figur 2.10. Andel ejerledede selskaber, der har kvindelige ledere, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Omfatter ejerledede selskaber med mindst to personer i ledelsen

Figur 2.11. Kvinders andel af samtlige lederstillinger i ejerledede selskaber, 2017-22

Erhvervsrettede tiltag målrettet diversitet i Viborg Kommune

Fokus på diversitet er langsomt, men sikkert ved at vinde indpas hos virksomhederne i Viborg Kommune. Det skyldes mindst tre forhold.

- For det første er mange virksomheder blevet opmærksomme på, at diversitet i søgningen af nye medarbejdere er afgørende for, at de overhovedet kan få den nødvendige arbejdskraft.
- For det andet viser erfaringer, at diversitet ikke bare i bestyrelsen, men også blandt medarbejderne, afspejles positivt på bundlinjen.
- For det tredje er mange virksomheder blevet opmærksomme på de "point", de kan score i deres ESG-rapporter ved at highlighte, hvad de allerede gør eller kan/vil gøre for at hjælpe borgere på kanten af arbejdsmarkedet.

Initiativer – Erhverv

I Viborg Kommune arbejdes der med diversitet på flere måder, heriblandt:

- FN17 Business er etableret i Viborg Kommune. Projektet hjælper virksomheder med at gøre verdensmål og ESG til en integreret del af deres forretningsmodel.
- Derudover er ESG-bevægelsen etableret, som via fire årlige arrangementer sætter fokus på inspiration, muligheder og erfaringer med at arbejde med ESG, herunder selvfølgelig også S'et i bred forstand.
- Business Viborg har et samarbejde med Iværksætter Danmark, hvor der i særlig grad sættes fokus på kvindelige iværksættere. Business Viborg vejleder også i mulighederne via Vækstpilot-ordningen, som også kan bidrage til diversitet.

Initiativer – Jobcenter Viborg

I regi af Jobcenter Viborg er der flere initiativer målrettet arbejdet med diversitet:

- Virksomhedsservice i Jobcenter Viborg drøfter ESG-regnskaber med alle typer af virksomheder, som besøges. Virksomhedsservice har specielt fokus på S'et ifm. dialogen om at tilbyde virksomhedspraktikker, løntilskud og ansættelser af borgere med udfordringer (på kanten af arbejdsmarkedet).

- Virksomhedsservice arbejder desuden på et kursusforløb for ledige med udgangspunkt i at skaffe nye kompetencer til hjælp for virksomheder til den grønne omstilling.
- Alle kategorier af ledige i Viborg Kommune inviteres 5–6 gange årligt til jobmesse, hvor virksomheder med jobåbning og uddannelsesinstitutioner med kurser/uddannelser til opkvalificering ligeledes er til stede. Specielt ledige med udenlandsk baggrund og sprogbarrierer har stor glæde af at møde virksomheder "face-to-face" i stedet for at skulle sende ansøgninger.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

3

Beskæftigelse og specialisering

Dette afsnit fokuserer på udviklingen i beskæftigelsen i Viborg Kommune og kommunens erhvervsmæssige specialisering.

Først holdes den samlede udvikling i den private jobskabelse op mod sammenligningskommunerne, hele regionen og resten af landet.

Derefter går afsnittet i dybden med kommunens erhvervsstruktur. Først ved at vise jobudviklingen og specialiseringen på brancheniveau samt, hvordan den private beskæftigelse er fordelt på små og større virksomheder. Dernæst viser afsnittet kommunens specialisering inden for erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klynger.

Afslutningsvis kigger afsnittet nærmere på udenlandsk arbejdskraft og virksomhedernes brug af efter- og videreuddannelsessystemet.

Vækst i omfanget af private jobs – men mindre vækst end i resten af regionen

Udviklingen i den private jobskabelse kan betragtes som en overordnet indikator for kommunernes erhvervspræstationer.

Den sammenfatter således, hvordan den enkelte kommune har klaret sig på underliggende indikatorer som iværksætteri, tiltrækning af virksomheder, omfanget af vækstvirksomheder, eksport, mv.

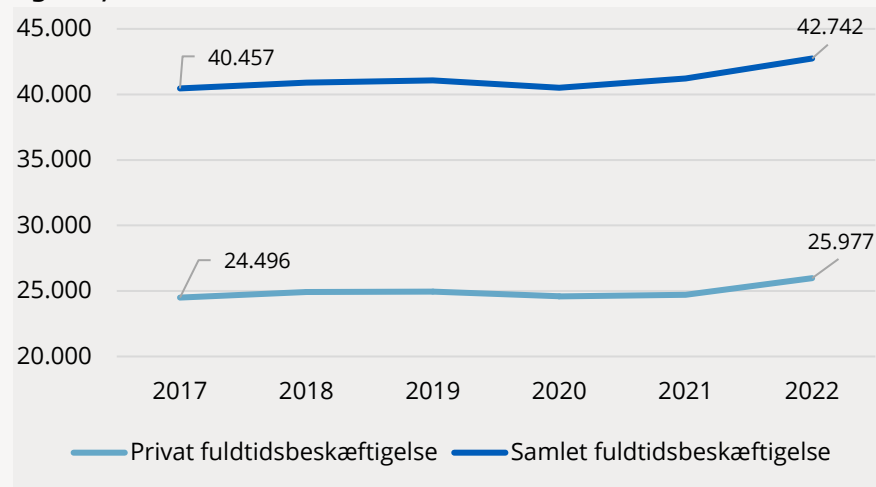
De to øverste figurer fokuserer på udviklingen i perioden 2017-22, mens den nederste figur viser udviklingen i 2023 for lønmodtagere i den private sektor.

Figur 3.1 viser, at der i perioden 2017-22 er sket en stigning i den private fuldtidsbeskæftigelse med ca. 2.300 årsværk – svarende til en vækst på seks pct.

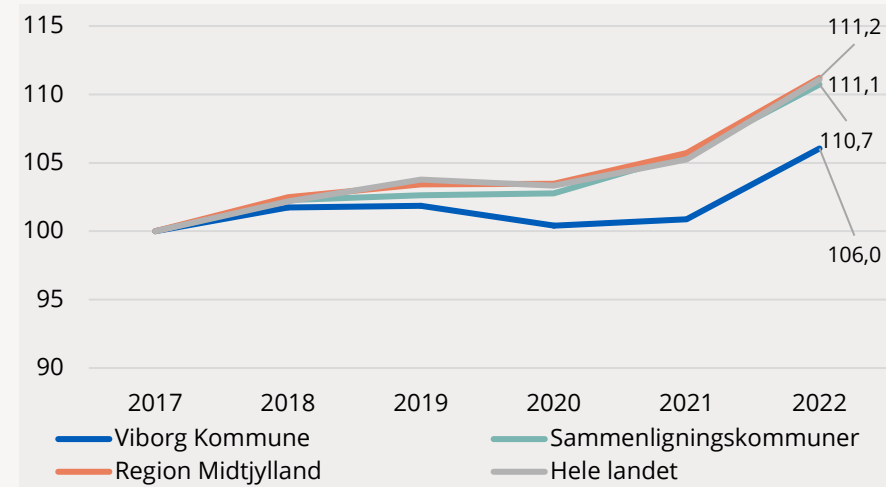
Som det fremgår af figur 3.2 er væksten dog noget lavere end i både Region Midtjylland som helhed og sammenligningskommunerne.

Figur 3.3 viser endvidere, at antallet af beskæftigede lønmodtagere ved udgangen af 2023 stort set svarer til niveauet ved indgangen til året.

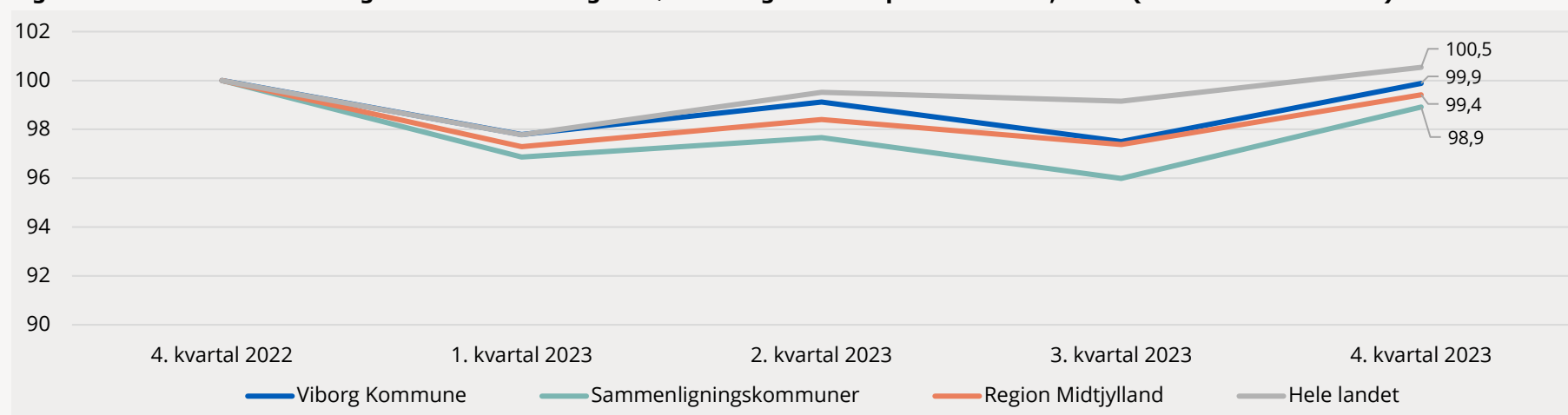
Figur 3.1. Udvikling i den private og samlede fuldtidsbeskæftigelse, 2017-22

Figur 3.2. Indekseret udvikling i antal fuldtidsbeskæftigede i den private sektor (2017=100)

Figur 3.3. Indekseret udvikling i fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i den private sektor, 2023 (4. kvartal 2022=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik (for figur 3.1. og 3.2.) og jobindsats.dk (for figur 3.3.). Sammenligningskommunerne omfatter: Herning, Holstebro, Horsens, Randers og Silkeborg Kommune. I figur 3.3. er beskæftigelsen i den private sektor opgjort ved den samlede beskæftigelse fratrasket beskæftigelsen i branchen offentlig administration, undervisning og sundhed.

Operationel service er i vækst

Tabellen neden for giver et overblik over beskæftigelsen og udviklingen heri i Viborg Kommune fordelt på brancher. Tabellen viser også de enkelte branchers erhvervsmæssige specialisering i Viborg Kommune i 2022. Det fremgår, at branchen elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri (der bl.a. omfatter Grundfos) fylder ca. fire gange så meget som i en gennemsnitskommune og er den mest specialiserede branche i kommune. Der er i perioden sket en branchemæssig omklassificering af nogle af Grundfos' aktiviteter. Dette er årsagen til, at elektronik mv. går kraftigt frem, mens rådgivning, forskning og udvikling omvendt går kraftigt tilbage. Operationel service (vikarer, vagttjenester, rengøring, mv.) er dermed den branche, der reelt har haft størst fremgang.

Tabel 3.1. Antal private jobs, jobvækst 2017-22 samt erhvervsmæssig specialisering, fordelt på brancher

Branche	Antal fuldtidsjobs		Jobvækst, 2017-22 (pct.)	Jobvækst i hele landet, 2017-22 (pct.)	Specialisering, 2022
	2017	2022			
Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	3.230	5.087	58%	8%	3,9
Bygge & anlæg	2.636	2.870	9%	19%	1,1
Detailhandel	2.877	2.859	-1%	5%	1,0
Landbrug, skovbrug og fiskeri	1.894	2.034	7%	2%	2,4
Engroshandel	1.660	1.826	10%	7%	0,8
Operationel service	704	1.047	49%	13%	0,6
Rådgivning, forskning og udvikling	2.353	981	-58%	19%	0,5
Transport	874	907	4%	10%	0,6
Sundhedsvæsen	608	777	28%	25%	1,1
Undervisning	668	747	12%	8%	1,3
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	643	724	13%	11%	1,0
Hoteller og restauranter	630	648	3%	13%	0,6
Ejendomshandel og udlejning	621	631	2%	5%	1,0
Tekstil-, træ-, papir- og møbelindustri	787	630	-20%	7%	0,8
Finansiering og forsikring	581	563	-3%	9%	0,5
Olieraffinaderier mv., kemisk industri, medicinalindustri, plast-, glas- og betonindustri	563	539	-4%	12%	0,6
Tele, IT og information	500	519	4%	24%	0,4
Reklame og øvrig erhvervsservice	465	485	4%	10%	1,0
Metalindustri	431	478	11%	-3%	0,9
Andre serviceydelser mv.	667	473	-29%	6%	0,7
Private velfærdsinstitutioner	391	436	12%	10%	0,7
Kultur og fritid	304	343	13%	17%	0,8
Råstof, energi og forsyning mv.	243	246	1%	22%	0,9
Forlag, tv og radio	165	127	-23%	15%	0,3
Alle brancher	24.496	25.977	6%	11%	1,0

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at branchens andel af kommunens private beskæftigelse er større end i resten af landet. Hvis specialiseringsgraden er under 1, fylder branchen mindre i kommunen end i resten af landet eller en gennemsnitskommune. Tal markeret med rød angiver, at væksten har været negativ.

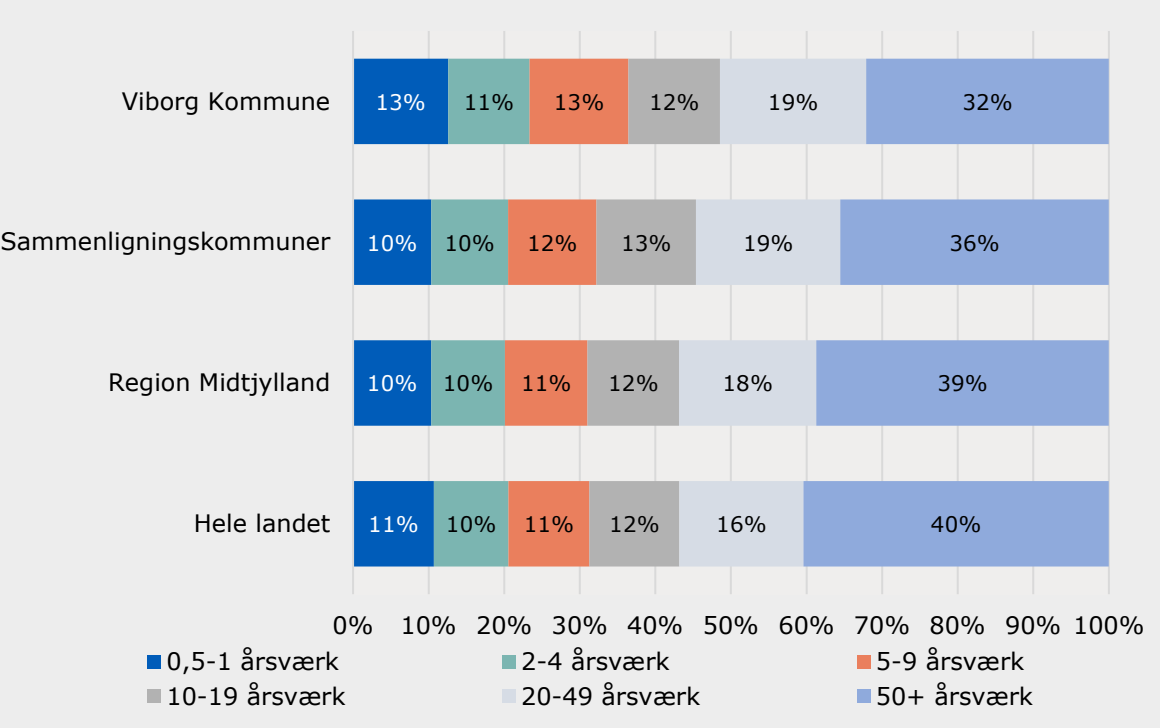
Mange mikrovirksomheder i Viborg Kommune

Figuren og tabellen neden for giver et billede af virksomhedsstrukturen i Viborg Kommune. Figur 3.5 viser, hvor meget forskellige størrelsesgrupper i 2022 udgjorde af den private beskæftigelse, mens tabel 3.2 viser, hvad jobvæksten har været i hver størrelsesgruppe i perioden 2017-22.

Det fremgår, at store virksomheder med over 50 årsværk udgør en mindre andel af beskæftigelsen end i resten af landet og regionen. Det afspejler, at Viborg Kommune ud over Grundfos kun huser få større virksomheder. Især helt små virksomheder og virksomheder med 20-49 årsværk er overrepræsenterede i Viborg Kommune.

Herudover viser tabel 3.2, at fordelingen af jobvæksten adskiller sig noget fra resten af regionen og landet, når der kigges på perioden 2017-22 under ét. Især springer det i øjnene, at gruppen af store virksomheder har haft en relativt beskeden vækst i Viborg Kommune.

Figur 3.4. Privat fuldtidsbeskæftigelse fordelt på virksomhedsstørrelse, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Opgjort på arbejdssteder. Andelene summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

Tabel 3.2. Procentvis udvikling i antal jobs opdelt på virksomhedsstørrelser, 2017-22

Størrelse	Viborg Kommune	Sammenligningskommuner	Region Midtjylland	Hele landet
0,5-1 årsværk	4,7%	3,7%	4,1%	5,0%
2-4 årsværk	-8,2%	-4,6%	-4,4%	-1,5%
5-9 årsværk	16,7%	3,6%	5,9%	6,6%
10-19 årsværk	2,9%	11,2%	10,5%	10,7%
20-49 årsværk	13,6%	12,4%	17,4%	14,4%
50+ årsværk	5,1%	21,3%	17,1%	16,6%
Alle virksomheder	6,0%	10,7%	11,2%	11,1%

Note: Udvikling i antal jobs er opgjort på baggrund af gruppernes (fx virksomheder med 2-4 årsværk) samlede beskæftigelse i hhv. 2017 og 2022.

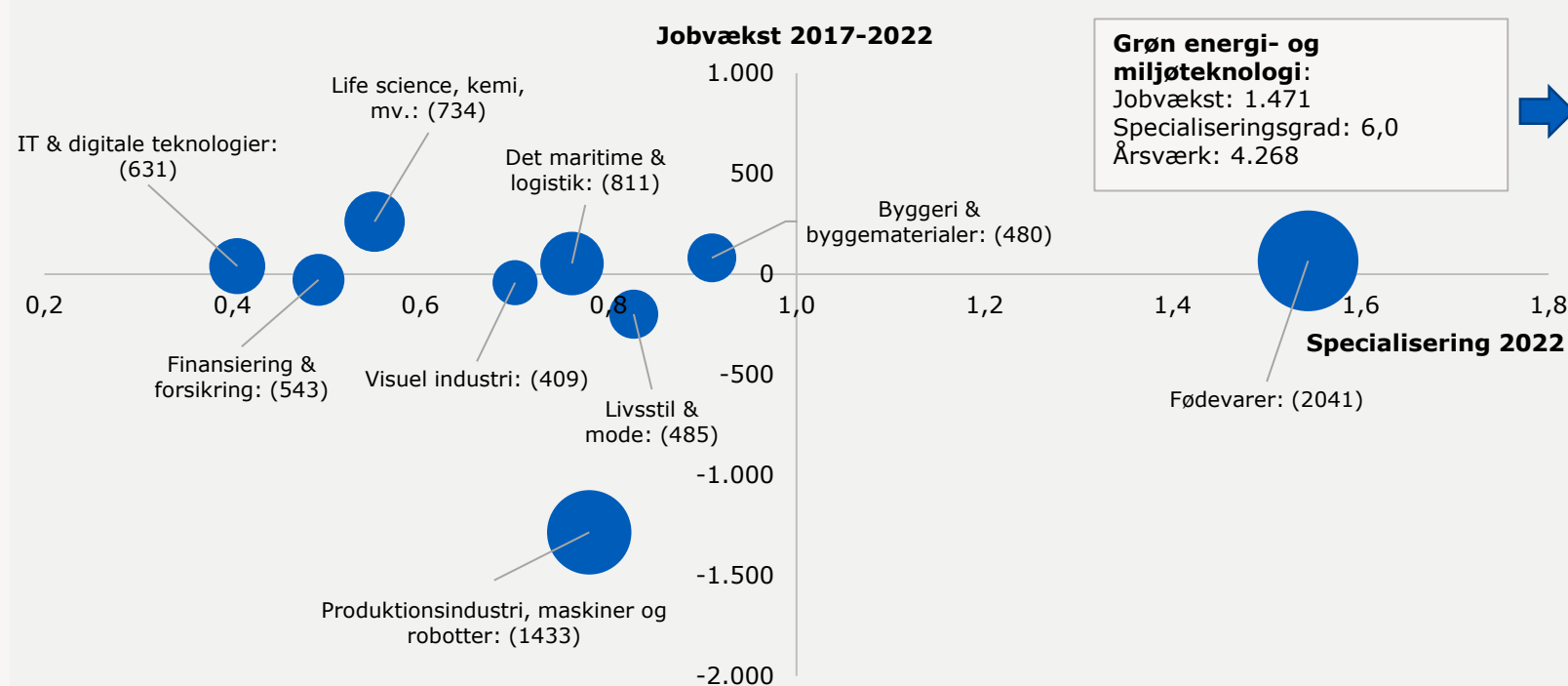
Høj specialisering og vækst inden for grøn energi- og miljøteknologi

Hvor udgangspunktet på de forrige sider er alle private virksomheder, fokuserer figur 3.5 på de erhverv, hvor der er etableret nationale klynger. Figuren omfatter dermed ikke lokalt orienterede erhverv som fx detail, restauranter og håndværk, men alene internationalt konkurrerende erhverv, hvor Danmark har etablerede eller spirende styrkepositioner. Figuren viser, hvor meget klyngerne fylder beskæftigelsesmæssigt i kommunen, og om klyngerne er i vækst eller tilbagegang målt på antallet af jobs.

Figuren viser, at Viborg Kommune (pga. Grundfos) har en meget stærk specialisering inden for grøn energi- og miljøteknologi. Med en specialiseringsgrad på 6,0 fylder denne klynge seks gange så meget som i en gennemsnitskommune. I alt arbejder næsten 4.300 årsværk i klyngen. Viborg Kommune har også en stærk specialisering inden for fødevarer (landbrug, fødevarerindustri, ingredienser, mv.), der står for mere end 2.000 årsværk.

Som nævnt er der sket en statistisk omklassificering af nogle af Grundfos' aktiviteter. Dette er den primære årsag til, at produktionsindustri går tilbage, samt at grøn energiteknologi går frem.

Figur 3.5. Kommunens erhvervmæssige specialisering samt jobvækst opdelt på klyngeområder, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Klyngerne er baseret på statistikarbejdet, der ligger til grund for rapporten "Erhvervmæssige styrkeområder – Kortlægning af erhvervsstyrker i dansk erhvervsliv", som IRIS Group og CRT udarbejdede for Erhvervsstyrelsen i 2019. Nogle erhverv i figuren dækker flere nationale klynger. Fx dækker "grøn energi- og miljøteknologi" både over virksomheder, der er i målgruppen for Clean og Energy Cluster. Specialiseringen og jobvæksten for klyngerne Grøn energi- og miljøteknologi, Life science, kemi, mv. samt Visual industri er baseret på estimerede værdier.

Figuren viser den erhvervmæssige specialisering inden for de områder, hvor der er etableret nationale klynger.

I 2022 stod klyngerne for ca. 42 pct. af den samlede private beskæftigelse i Region Midtjylland.

Klyngernes betydning i kommunen er vist gennem tre indikatorer:

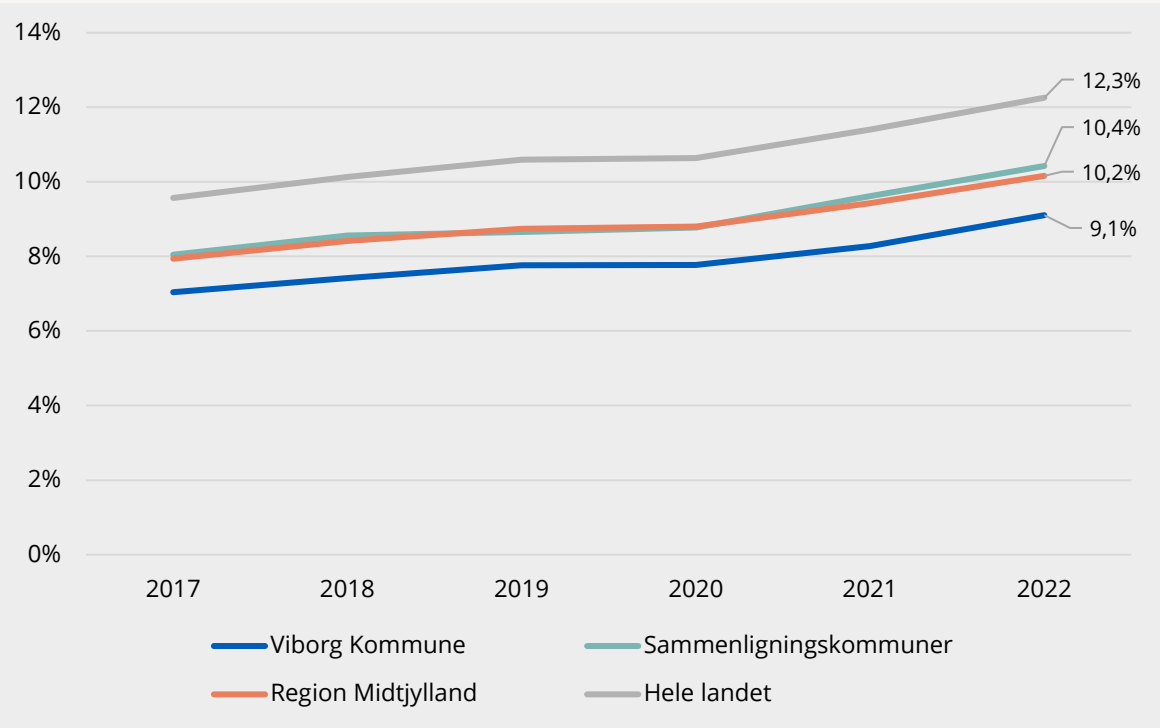
- Cirklerne størrelse illustrerer størrelsen af hver klynge målt på antal fuldtidsbeskæftigede i 2022. Antal årsværk er angivet i parentes.
- Placeringen langs figurens x-akse viser klyngens specialiseringsgrad. En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at klyngens andel af den private beskæftigelse er større end i resten af landet.
- Placeringen langs y-aksen viser udviklingen i antal fuldtidsbeskæftigede 2017-22. Dvs. om klyngen har haft vækst eller tilbagegang de sidste fem år.

Stigning i brugen af udenlandsk arbejdskraft og fald i efteruddannelsesaktiviteten

Jobskabelsen i den private sektor hænger sammen med virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft. I den forbindelse er mulighederne for at rekruttere arbejdskraft fra udlandet vigtig for mange virksomheder. Figur 3.6 viser udviklingen i andelen af udenlandske medarbejdere i den private sektor i Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, regionen og hele landet i perioden 2017-22. Det fremgår, at virksomhederne i Viborg i stigende grad gør brug af udenlandsk arbejdskraft, men at andelen fortsat ligger under niveau i både sammenligningskommuner og Region Midtjylland under ét.

Udover adgang til udenlandsk arbejdskraft bidrager en løbende opkvalificering af arbejdsstyrken i form af voksen- og efteruddannelse også til sikre, at virksomhederne har adgang til kvalificeret arbejdskraft. Tabel 3.3 viser hvor stor en andel af arbejdsstyrken, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse (VEU) i to forskellige perioder. Tabellen viser, at der også i Viborg er sket et betydeligt fald, når perioden 2020-22 sammenlignes med 2017-19.

Figur 3.6. Andel udenlandske medarbejdere i den private sektor, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Tabel 3.3. Deltagelse i voksen- og efteruddannelse, 2017-22

	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2017-19	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2020-22
Viborg Kommune	14,4%	9,7%
Sammenligningskommuner	13,3%	9,0%
Region Midtjylland	12,4%	8,6%
Hele landet	11,9%	8,8%

Note: Tabellen omfatter alle personer i aldersgruppen 25-74 år.

4

Iværksætteri og virksomhedsbestand

Dette afsnit fokuserer på tilgang og frafald af virksomheder i Viborg Kommune. Først vises udviklingen i iværksætteriet i kommunen efterfulgt af tal for overlevelsesraten blandt nye virksomheder samt for konkurser.

Derefter vises tilflytningen og fraflytningen af etablerede virksomheder siden 2018.

Endelig sammenligner afsnittet antallet af virksomheder pr. 1.000 indbyggere med andre midtjyske kommuner.

Lidt lavere etableringsrate end regionsgennemsnittet

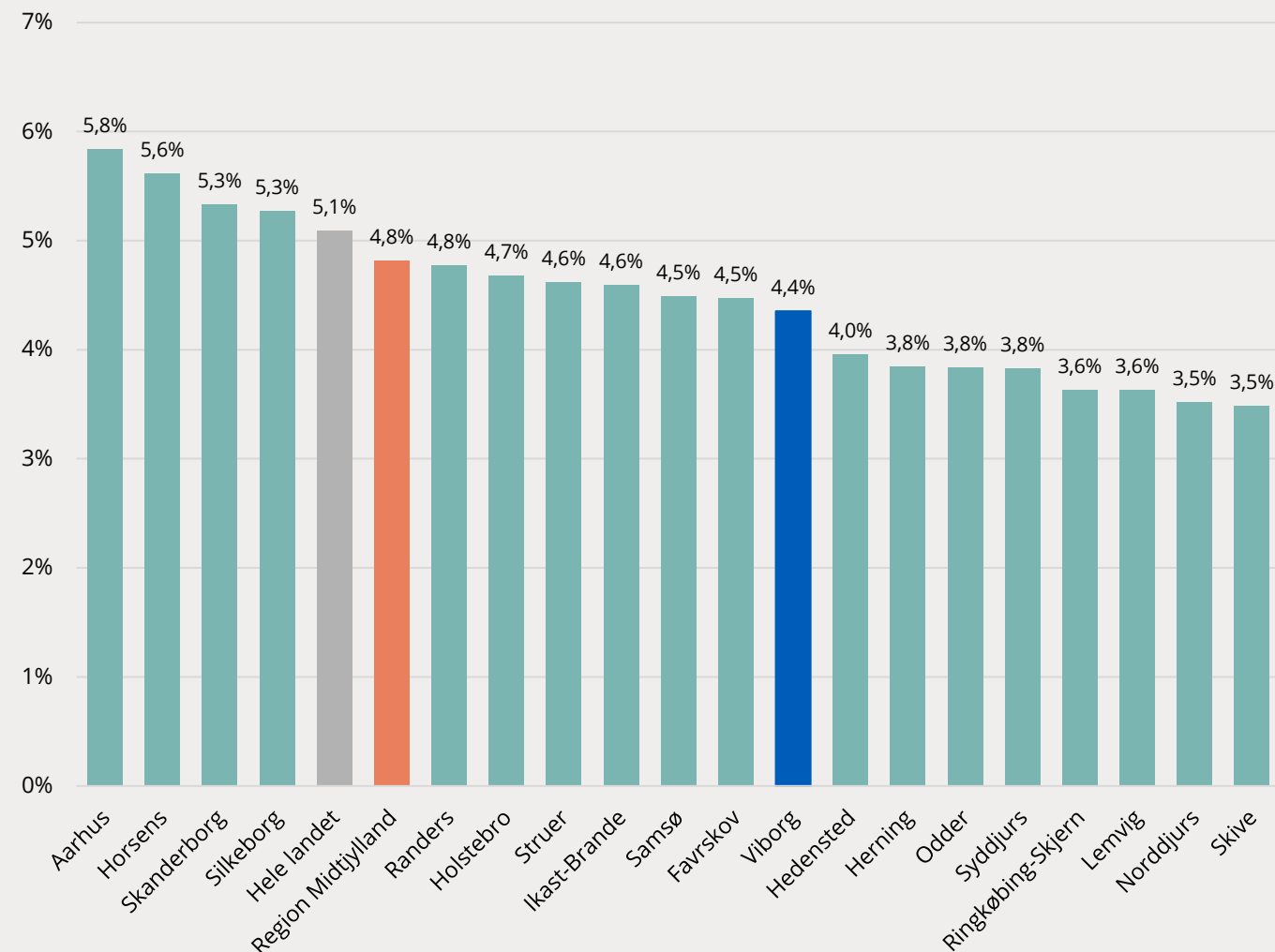
Iværksættere spiller en vigtig rolle for fornyelse, dynamik, innovation og jobskabelse i erhvervslivet.

Figuren til højre viser etableringsraten (andelen af den samlede virksomhedsbestand, der er etableret i 2022) i de midtjyske kommuner sammenholdt med lands- og regionsgennemsnittet.

Som det fremgår, lå etableringsraten i Viborg Kommune i 2022 på 4,4 pct., hvilket er under regionsgennemsnittet.

Figuren viser også, at Aarhus Kommune havde den højeste etableringsrate på 5,8 pct., mens Skive og Norddjurs Kommuner havde de laveste etableringsrater på 3,5 pct.

Figur 4.1. Etableringsrater i de midtjyske kommuner, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand.

Sidste år ændrede Danmarks Statistik metoden bag opgørelsen af aktive virksomheder i Danmark. Ændringen betyder, at antallet af aktive virksomheder – både etablerede og iværksættervirksomheder – er højere i 2022 end tidligere år.

Ændringen har medført, at der især er kommet flere virksomheder inden for brancherne finansiering og forsikring samt ejendomshandel og udlejning.

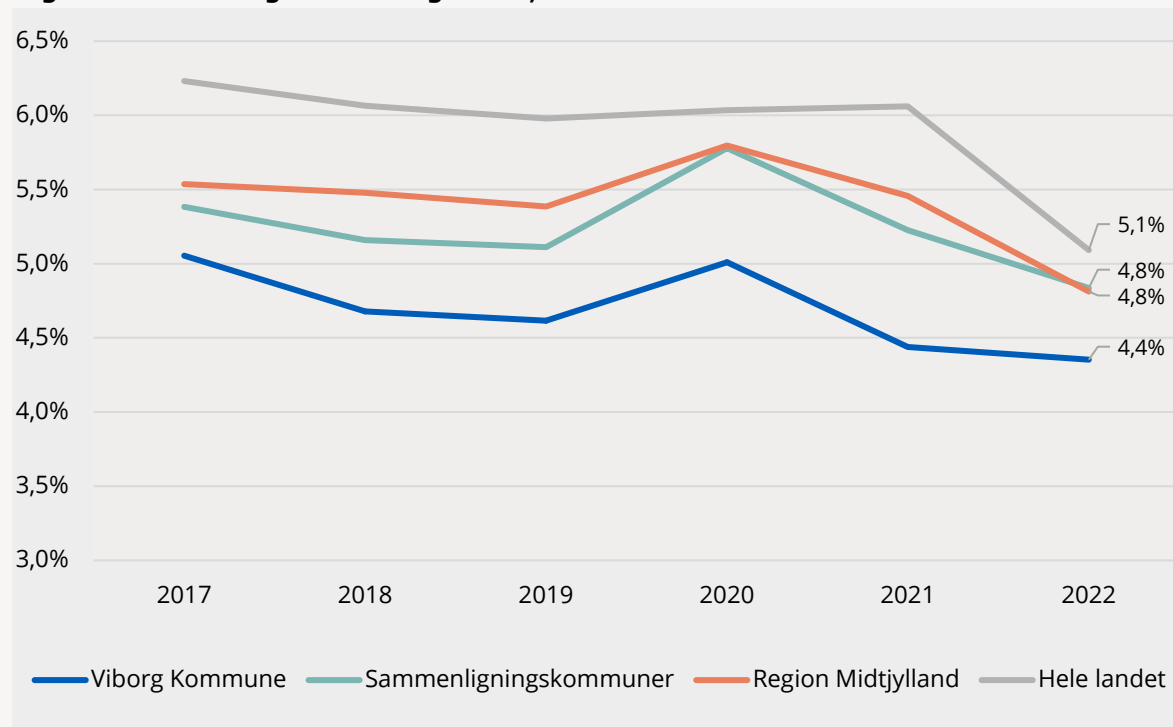
Da ændringen især har medført en stigning i det samlede antal virksomheder, betyder det, at etableringsraten, som vist på næste side, er lavere i 2022 sammenlignet med tidligere år – selvom antallet af iværksættervirksomheder i de fleste kommuner er højere i 2022 sammenlignet med 2021.

Forskelle på iværksætterområdet er indsnævret

Figur 4.2 viser udviklingen i etableringsraten i perioden 2017-22 for Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

Det fremgår, at Viborg Kommune gennem hele perioden har haft en relativ lav etableringsrate. Forskellen til både lands- og regionsgennemsnittet er dog indsnævret en smule.

Figur 4.2. Udvikling i etableringsraten, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand. Sammenligningskommunerne omfatter: Herning, Holstebro, Horsens, Randers og Silkeborg Kommune.

Relativt mange iværksættere inden for primære erhverv og operationel service

For den enkelte kommune kan det endvidere være interessant at se nærmere på inden for hvilke brancher, at der etableres nye virksomheder. Tabel 4.1 viser således iværksættervirksomhedernes fordeling på brancheområder i perioden 2021-22 og sammenligner med det øvrige land og regionen som helhed.

Af tabellen fremgår, at Viborg Kommune sammenlignet med resten af regionen har flere iværksættere inden for primære erhverv og færre inden for finansiering og forsikring mv. På serviceområdet har Viborg Kommune mange iværksættere inden for operationel service (fx vikarer, vagttjenester og rengøring), men til gengæld få inden for vidensservice.

Den relativ store andel af iværksættervirksomheder inden for finansiering, forsikring og ejendomme er udtryk for, at der i 2022 er kommet markant flere iværksættervirksomheder inden for netop denne branche som følge af Danmarks Statistiks metodeændring af aktive virksomheder (se side 18).

Tabel 4.1. Fordeling af iværksættere efter brancher, gennemsnit for 2021-22

Branche	Viborg Kommune	Sammenligningskommuner	Region Midtjylland	Hele landet
Finansiering, forsikring og ejendomme	20%	24%	24%	21%
Bygge og anlæg	15%	16%	13%	13%
Landbrug, skovbrug, fiskeri, råstof, forsyning og andre serviceydelser	11%	8%	7%	6%
Operationel service	10%	7%	7%	8%
Vidensservice	9%	12%	12%	14%
Private velfærdsinstitutioner og kultur	8%	8%	8%	9%
Detailhandel	7%	7%	7%	6%
Hoteller og restauranter	5%	4%	5%	5%
Information og kommunikation	5%	5%	6%	8%
Industri	4%	4%	3%	3%
Transport	2%	3%	3%	5%
Engroshandel	2%	2%	2%	2%
I alt	100%	100%	100%	100%

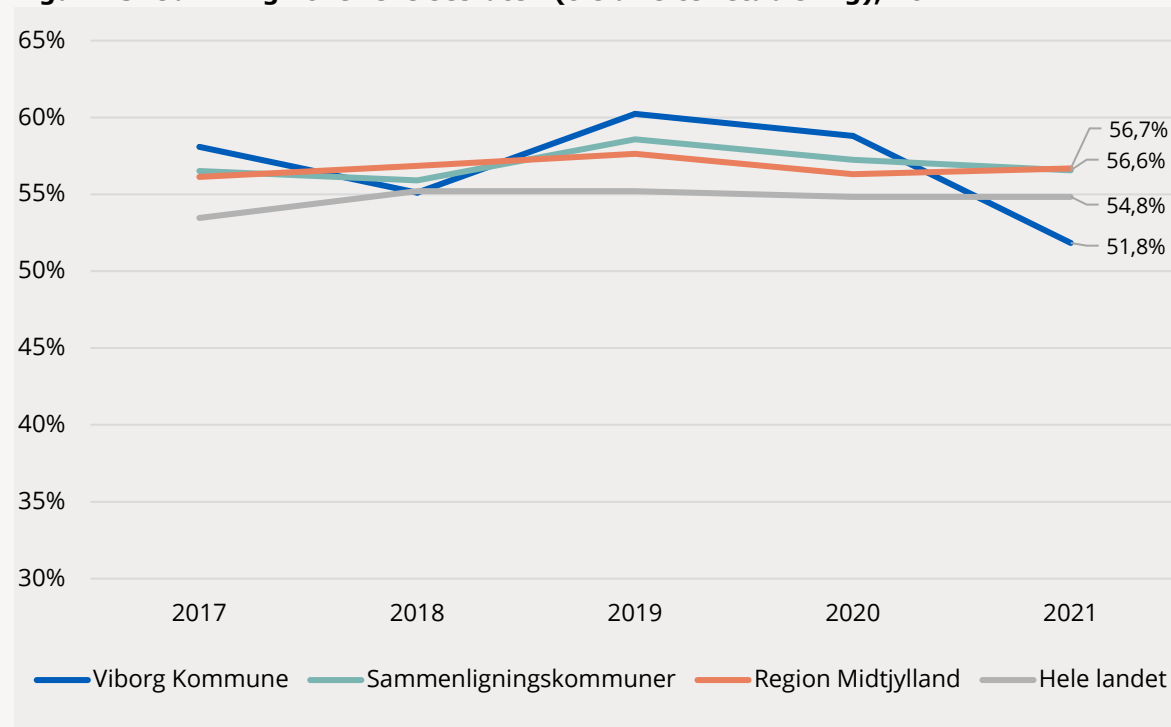
Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Iværksættervirksomheder med uoplyst branche er ikke medtaget. Andelen summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

Overlevelsesraten er faldet lidt

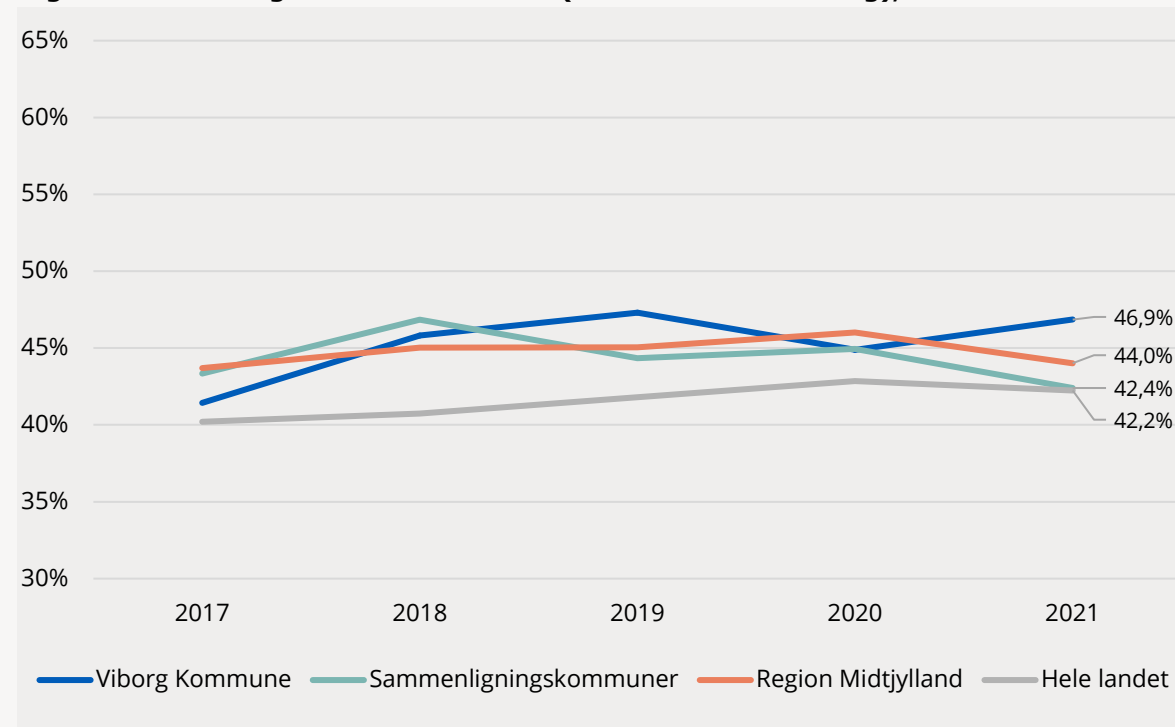
En vigtig indikator for iværksættervilkårene i en kommune er overlevelsesraten. Det vil sige andelen af nye virksomheder, der formår at fastholde en væsentlig økonomisk aktivitet efter, at de er etableret. Figurene neden for viser overlevelsesraterne henholdsvis tre år og fem år efter etablering for iværksættere i Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

Overlevelsesraten svinger typisk en del fra år til år i de enkelte kommuner. Figur 4.3 viser, at den treårige overlevelsesrate i Viborg Kommune faldt en del i 2021 (dvs. for virksomheder etableret i 2018). Set over hele perioden svarer overlevelsesraterne i Viborg Kommune nogenlunde til gennemsnittet for resten af regionen.

Figur 4.3. Udvikling i overlevelsesraten (tre år efter etablering), 2017-21

Figur 4.4. Udvikling i overlevelsesraten (fem år efter etablering), 2017-21

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Danmarks Statistik har i 2022 justeret opgørelsen af overlevede virksomheder. Derfor kan overlevelsesraterne i denne rapport ikke sammenlignes med overlevelsesraterne i sidste års rapport.

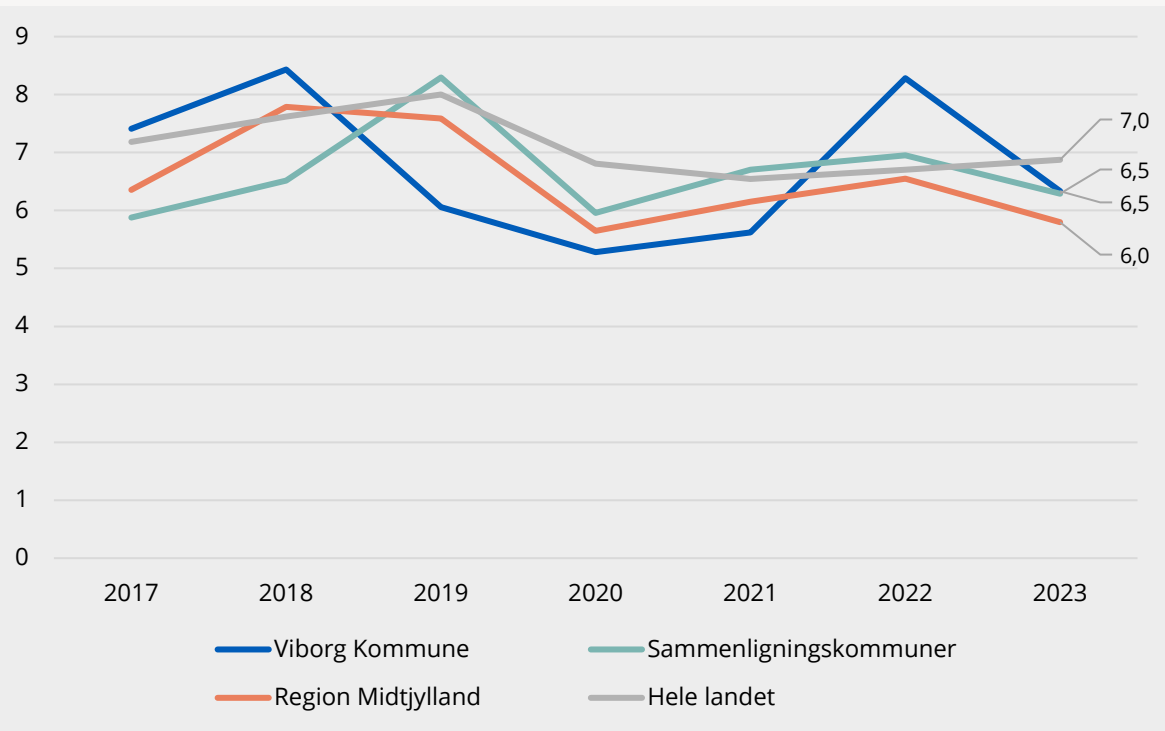
Mindre fald i omfanget af konkurser fra 2022 til 2023

En anden indikator for afvikling og frafald af virksomheder er omfanget af konkurser. Figur 4.5 viser udviklingen i omfanget af konkurser – opgjort som antal konkurser pr. 1.000 virksomheder. Tabel 4.2 viser, hvordan konkurserne i kommunen fordeler sig på hovedsektorer.

Det fremgår, at antallet af konkurser i Viborg Kommune var højest i 2018 samt i 2022 – det sidste skyldes formentlig ophør af hjælpepakker. I 2023 svarede niveauet til sammenligningskommunerne, mens Viborg lå lidt over det midtjyske gennemsnit målt på andel konkurser.

Tabel 4.2 viser, at konkurserne i Viborg Kommune fordeler sig nogenlunde ligeligt på handel, bygge og anlæg samt service.

Figur 4.5. Udvikling i antal konkurser pr. 1.000 virksomheder, 2017-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Konkurser er opgjort for virksomheder med beskæftigelse og/eller en omsætning på mindst en mio. kr. (aktive virksomheder). Antallet af virksomheder for 2023 er estimeret på baggrund af udviklingen i virksomhedsbestanden i perioden 2017-22.

Tabel 4.2. Fordeling af konkurser i Viborg Kommune på sektorer, 2017-23

Sektor	2017	2020	2023
Handel	30%	21%	30%
Bygge og anlæg	25%	28%	28%
Service	23%	41%	28%
Industri	15%	0%	4%
Primære erhverv	5%	7%	4%
Transport	3%	3%	6%
I alt	100%	100%	100%

Note: Andelene summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

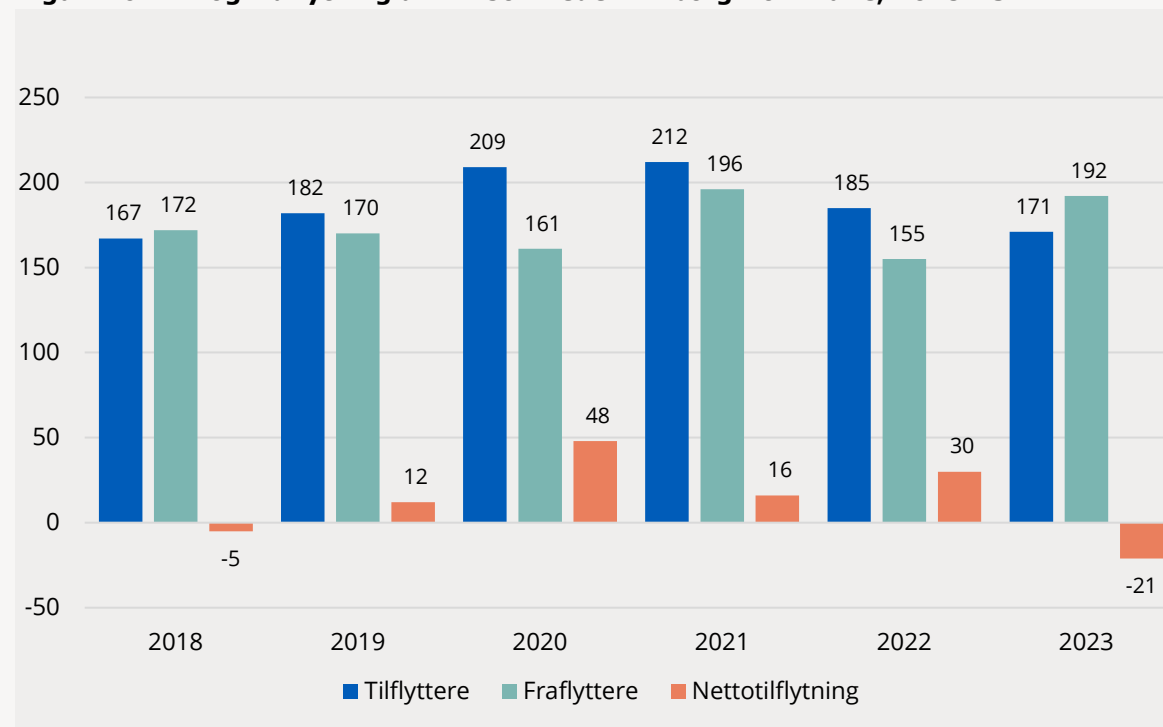
Nettofraflytning af virksomheder i 2023 efter fire år med nettotilflytning

Et andet pejlemærke for erhvervsvilkårene i en kommune er forholdet mellem til- og fraflytninger af virksomheder. Figur 4.6 viser udviklingen i både til- og fraflytninger samt nettotilflytningen til Viborg Kommune i perioden 2018-23. Samtidig viser figur 4.7, hvordan til- og fraflytningerne var fordelt på hovedsektorer i 2023.

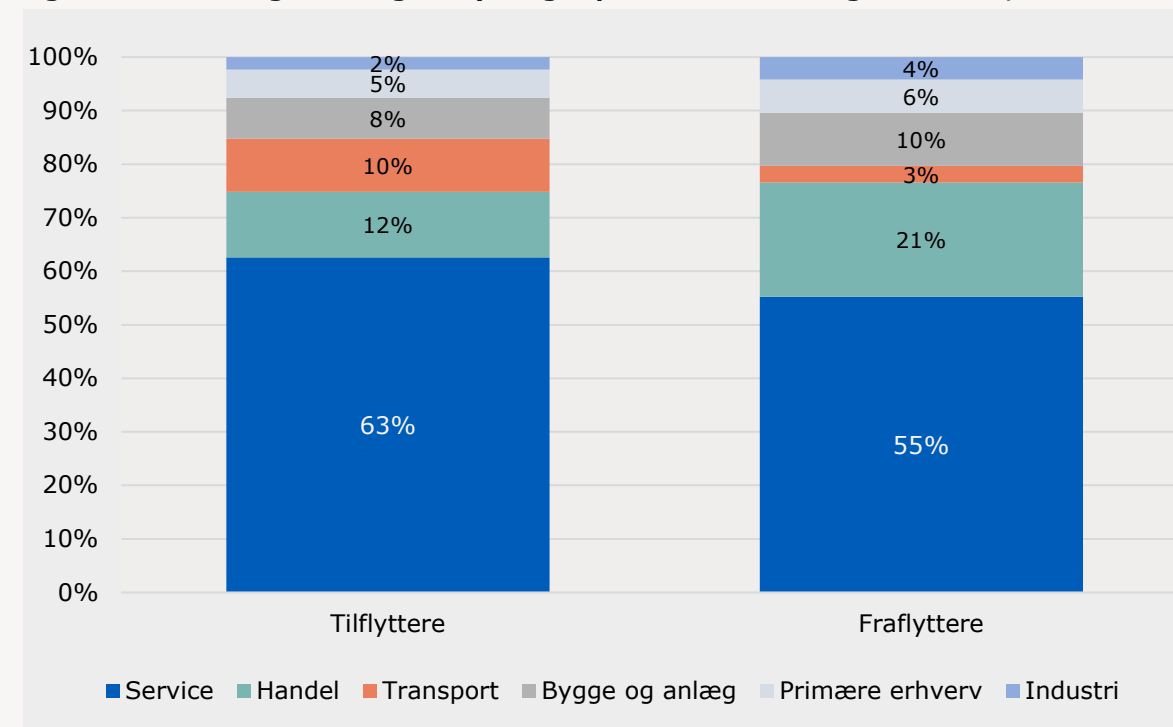
Det fremgår, at Viborg Kommune i 2023 for første gang i fem år havde nettofraflytning af virksomheder, idet der flyttede 171 virksomheder til kommunen, mens der fraflyttede 192 virksomheder. Set over hele perioden 2018-23 har Viborg Kommune oplevet en nettotilflytning på 80 virksomheder.

Figuren til højre viser, at næsten to ud af tre tilflyttere i 2023 var servicevirksomheder. Samtidig var der nettotilflytning inden for transport og nettofraflytning inden for handel.

Figur 4.6. Til- og fraflytning af virksomheder i Viborg Kommune, 2018-23

Figur 4.7. Fordeling af til- og fraflytninger på sektorer i Viborg Kommune, 2023

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Det Centrale Virksomhedsregister (CVR).
Note: Antallet af virksomheder omfatter udvalgte selskabsformer (enkeltmandsvirksomhed, PMV, I/S, A/S, ApS, mv.) og ikke fonde, foreninger, offentlige virksomheder, mv. Omfatter ikke holdingselskaber eller filialer. Denne afgrænsning adskiller sig fra forrige side.

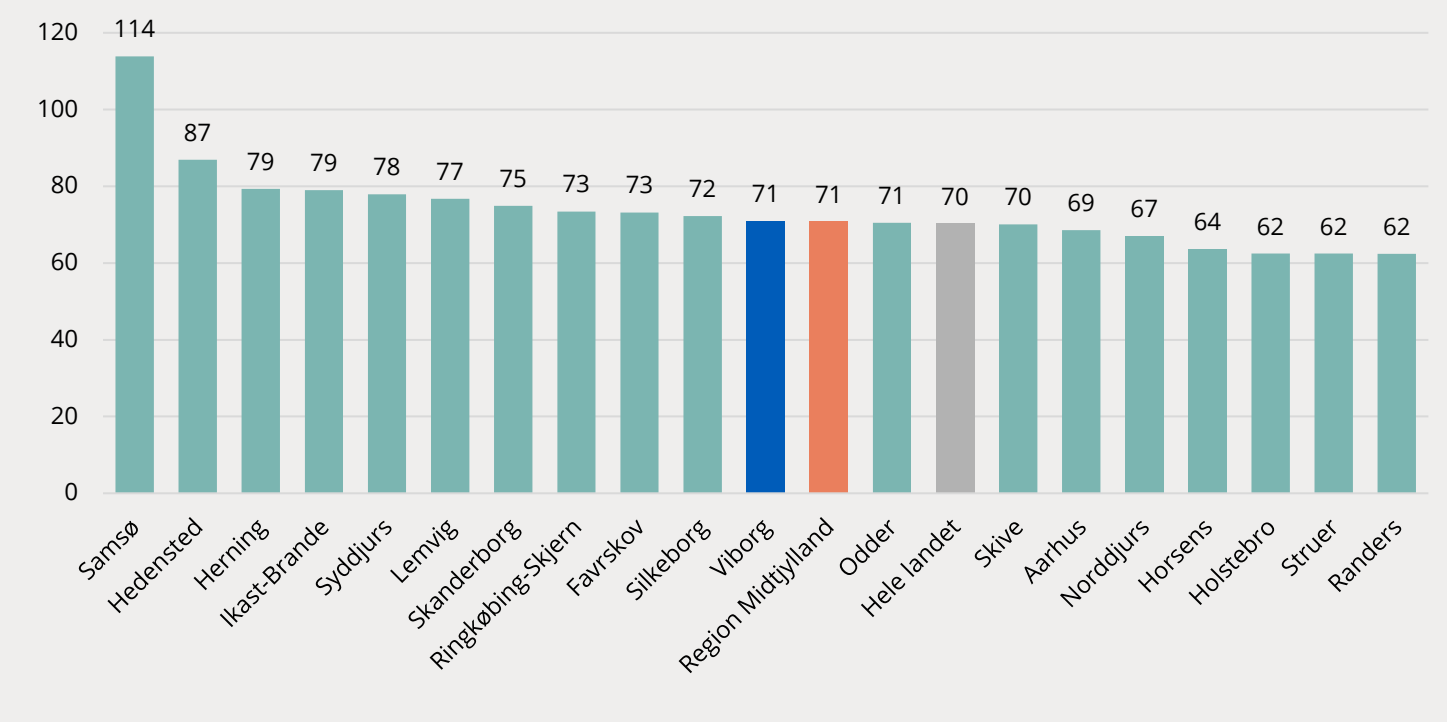
Relativt mange Viborg-virksomheder inden for primære erhverv

En sammenfattende indikator for en kommunes erhvervsvenlighed er antallet af private virksomheder holdt op mod kommunens størrelse. Den er således et samlet udtryk for iværksætteri, overlevelse af nye virksomheder, konkurser samt til- og fraflytninger over årene. Figur 4.8 viser antallet af virksomheder sat i forhold til indbyggertallet. Herudover viser figur 4.9 Viborg-virksomhedernes fordeling på hovedsektorer holdt op mod regionen som helhed.

Figur 4.8 viser, at der i 2022 var 71 virksomheder pr. 1.000 indbyggere, hvilket præcist svarer til regionsgennemsnittet.

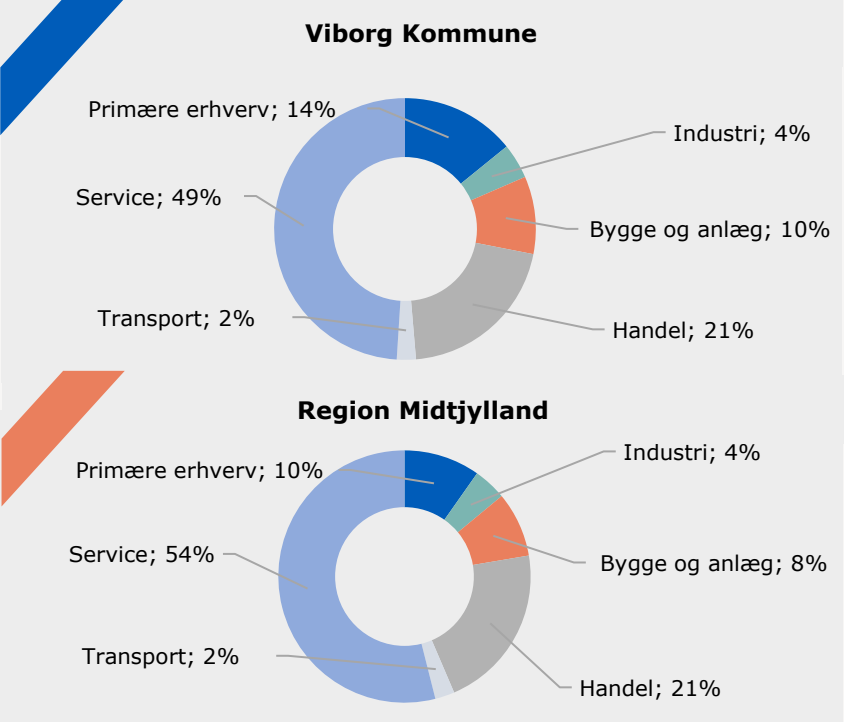
Når det kommer til fordelingen på sektorer, viser figur 4.9, at Viborg Kommune i forhold til regionsgennemsnittet har relativt mange virksomheder inden for primære erhverv og lidt færre inden for service.

Figur 4.8. Antal reelle virksomheder pr. 1.000 indbyggere i de midtjyske kommuner, 2022

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Reelle virksomheder er afgrænset til virksomheder i den private sektor, der i det pågældende år har en økonomisk aktivitet, som svarer til mindst et halvt årsværk i den pågældende branche.

Figur 4.9. Fordeling af reelle virksomheder på sektorer, 2022

Note: Andelene summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

5

Vækstvirksomheder og eksport

Dette afsnit går i dybden med, hvordan kommunens virksomheder formår at skabe vækst og eksport.

Først belyses udviklingen i andelen af vækstvirksomheder og vækstvirksomhedernes fordeling på sektorer.

Derefter kigger afsnittet nærmere på, hvor mange virksomheder der har eksport, og hvordan den samlede eksportværdi har udviklet sig.

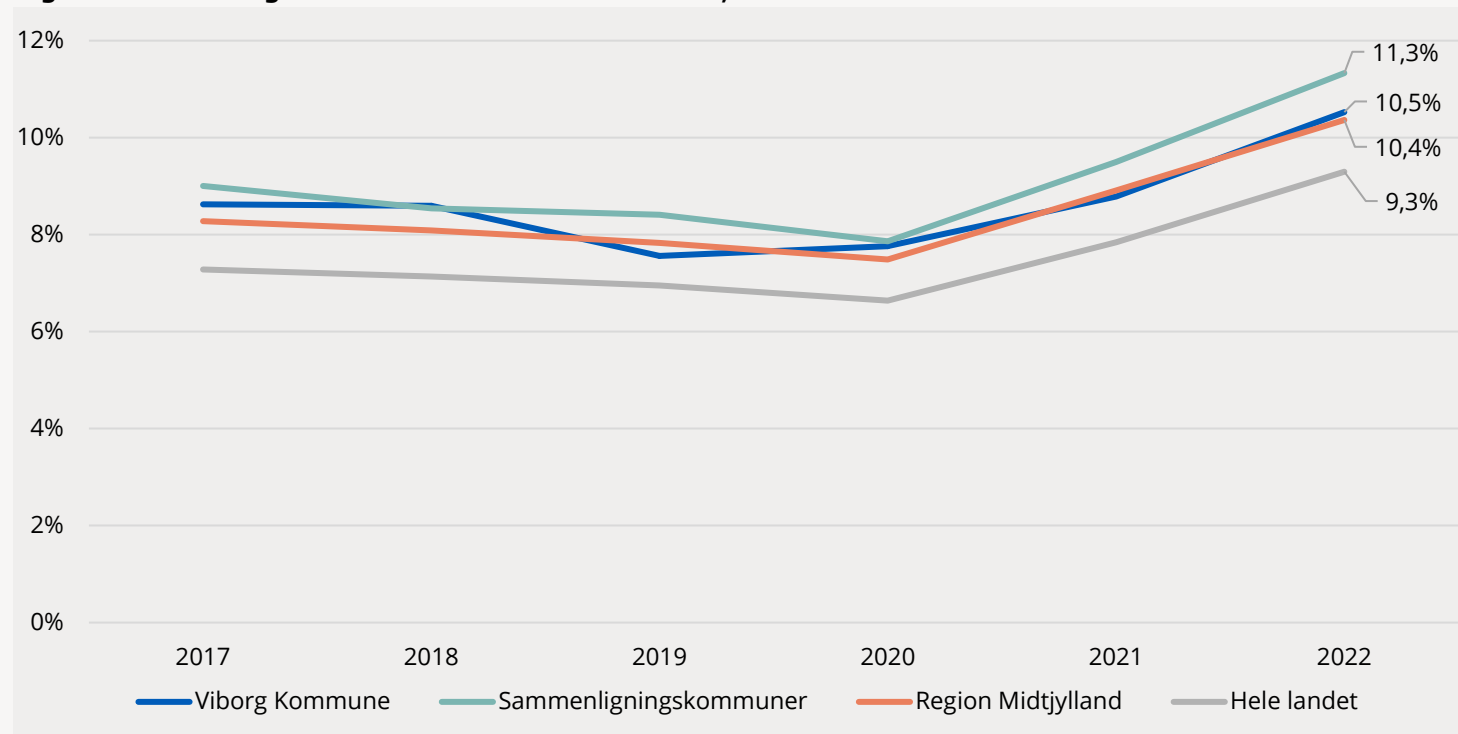
Mange vækstvirksomheder inden for primære erhverv i Viborg Kommune

Figur 5.1 viser udviklingen i andelen af vækstvirksomheder fra 2017-22 for Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, regionen som helhed og hele landet. Endvidere viser figur 5.2 vækstvirksomhedernes fordeling på hovedsektorer. Opgørelsen fokuserer kun på virksomheder inden for erhverv, der konkurrerer internationalt (typisk i form af erhverv med eksport eller erhverv med mange underleverancer til eksportvirksomheder).

Det fremgår, at Viborg Kommune i 2021 og 2022 har oplevet en markant stigning i omfanget af vækstvirksomheder. Stigningen svarer dog stort set til udvikling i Region Midtjylland under ét, og andelen af vækstvirksomheder i kommunen har stort set fulgt regionsgennemsnittet.

Figur 5.2 viser endvidere, at Viborg Kommune har relativt mange vækstvirksomheder inden for primære erhverv, mens service og handel på dette punkt fylder mindre end i resten af regionen.

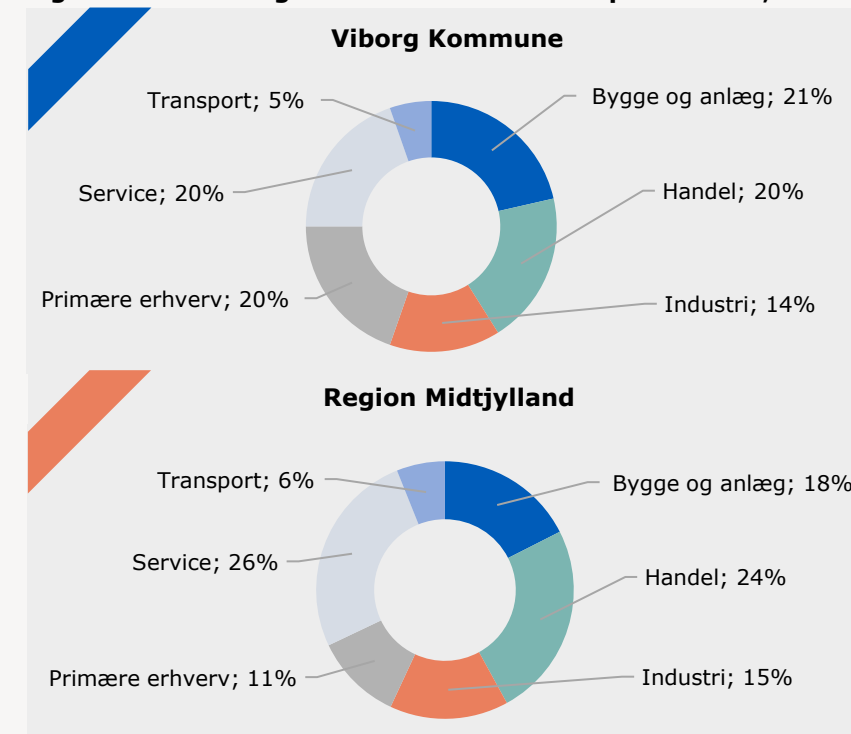
Figur 5.1. Udvikling i andelen af vækstvirksomheder, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Vækstvirksomheder har haft en årlig omsætningsvækst på mindst 10 pct. de seneste tre år og en absolut vækst på mindst 3 mio. kr. i samme periode. Vækstvirksomheder er opgjort inden for internationalt konkurrerende erhverv. Sammenligningskommunerne omfatter: Herning, Holstebro, Horsens, Randers og Silkeborg Kommune.

Figur 5.2. Fordeling af vækstvirksomheder på sektorer, 2022

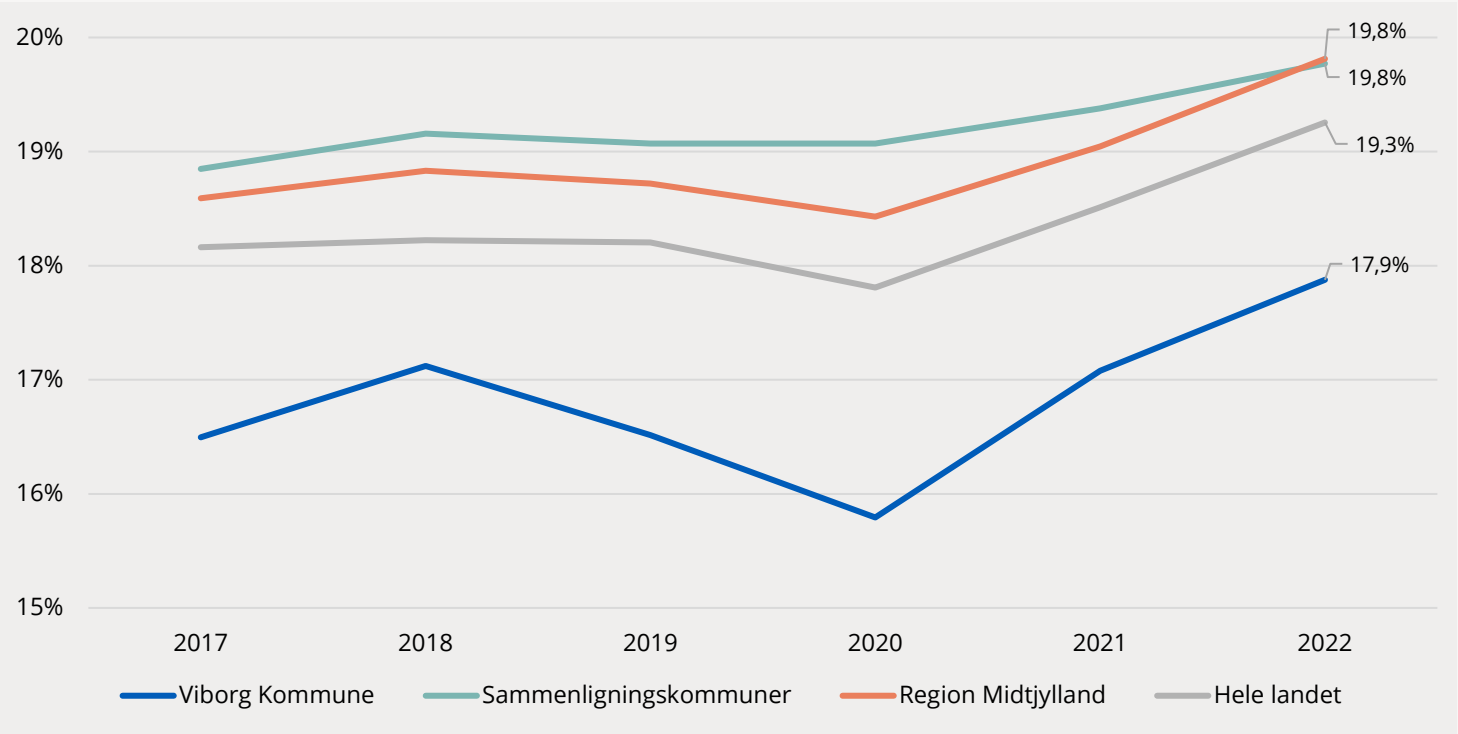
Stigning i andelen af eksportvirksomheder siden 2020

Eksportvirksomheder er en væsentlig drivkraft for vækst og jobskabelse, og de bidrager i høj grad til både den lokale og regionale værdiskabelse. Figur 5.3 viser udviklingen i andelen af virksomheder med eksport fra 2017-22, mens figur 5.4 viser eksportvirksomhedernes fordeling på hovedsektorer i Viborg Kommune og Region Midtjylland under ét.

Den første figur viser, at Viborg gennem hele perioden har haft relativt få virksomheder med eksport. Stigningen fra 2021 er imidlertid fortsat i 2022 og dermed er forskellen til resten af landet og Region Midtjylland indsnævret væsentligt.

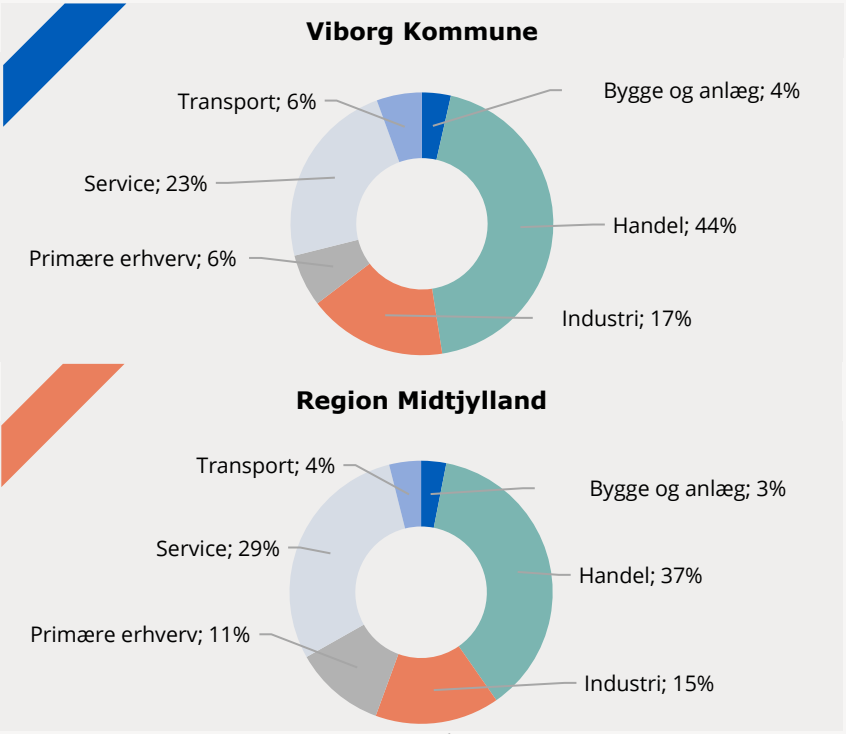
Figur 5.4 viser endvidere, at handel udgør en meget høj andel af Viborg Kommunes eksportvirksomheder. Omvendt er det bemærkelsesværdigt, at primære erhverv kun udgør seks pct. af eksportvirksomhederne til trods for, at der i netop dette erhverv er mange vækstvirksomheder i Viborg Kommune.

Figur 5.3. Udviklingen i andelen af eksportvirksomheder, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksportvirksomheder er opgjort på arbejdssteder. Da virksomhedernes eksport blandt andet indeholder momsfrataget salg af varer og tjenester, er virksomheder inden for branchen energiforsyning udeladt. Baggrunden herfor er, at energibranchens salg typisk er momsfrataget, selvom det foregår i Danmark. Derfor har vi fra i år valgt at udelade branchen fra opgørelsen for at få en mere retvisende opgørelse af eksportværdien.

Figur 5.4. Fordeling af eksportvirksomheder på sektorer, 2022

Note: Andelene summerer ikke altid til præcis 100% på grund af afrunding.

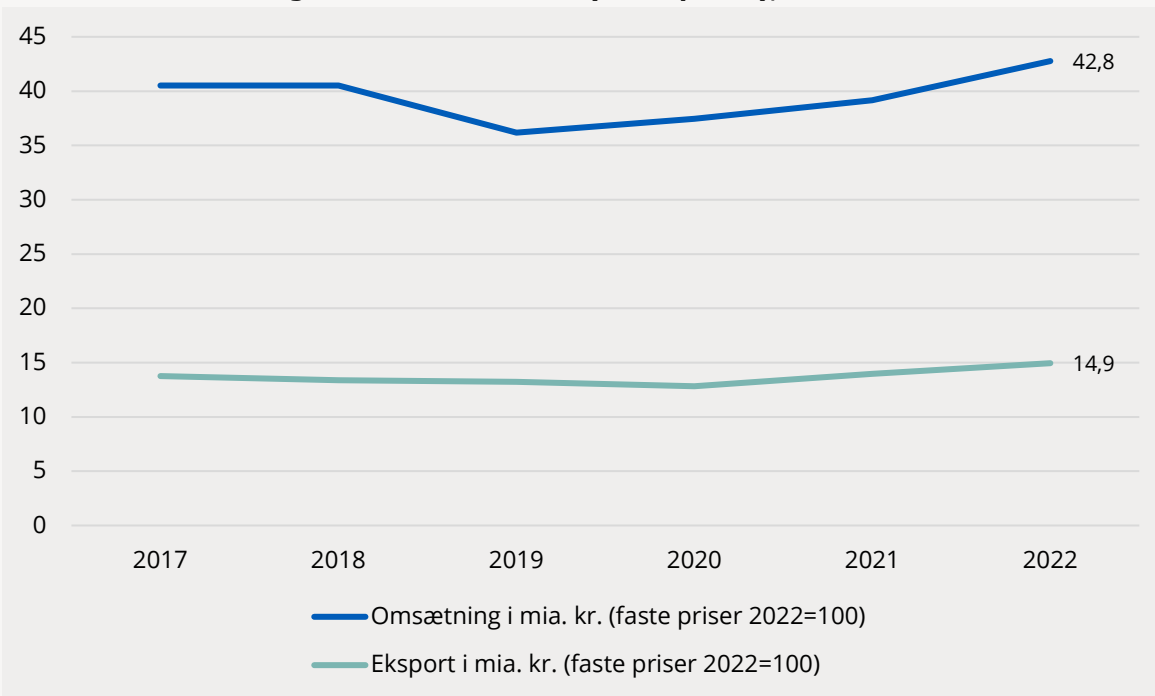
Også eksportværdien er steget siden 2020

Mens analysen på forrige side gav et billede af, hvor mange virksomheder der eksporterer, giver figurene neden for et overblik over udviklingen i den samlede eksportværdi blandt virksomheder, der afsætter uden for landets grænser. Samtidig viser figur 5.5 også udviklingen i den samlede omsætning blandt virksomheder med eksport. Figur 5.6 sammenligner eksportens andel af omsætningen med andre kommuner, regionen som helhed og hele landet.

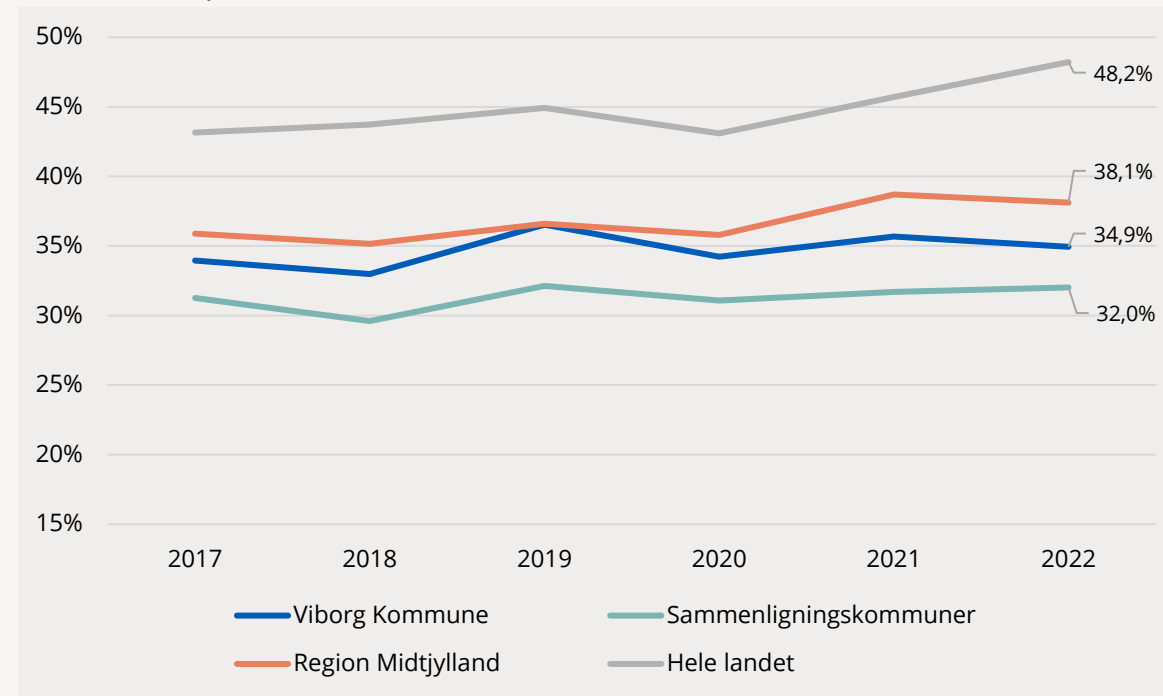
Det fremgår, at den samlede eksportværdi i Viborg Kommune i 2022 lå 14,9 mia. kr., hvilket er en stigning i forhold til niveauet i 2017. Den samlede omsætning er også steget væsentligt blandt de eksporterende virksomheder.

Endelig viser figur 5.6, at eksportens andel af den samlede omsætning ligger lidt under regionsgennemsnittet, men over sammenligningskommunerne. Det skal dog understreges, at Grundfos formentlig har stor betydning, og at eksportens andel af den samlede omsætning formentlig er lav blandt andre eksporterende virksomheder.

Figur 5.5. Udviklingen i samlet omsætning og eksport blandt eksporterende virksomheder i Viborg Kommune i mia. kr. (2022-priser), 2017-22

Figur 5.6. Udviklingen i eksportens andel af omsætningen i eksporterende virksomheder, 2017-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Note: Eksporten er opgjort som virksomhedernes samlede salg fratrukket indenlandsk salg. Opgjort i faste priser (2022-priser). Eksportværdi og omsætning er opgjort på kommuneniveau på baggrund af arbejdsstedernes placering. Da virksomhedernes eksport blandt andet indeholder momsfrataget salg af varer og tjenester, er virksomheder inden for branchen energiforsyning udeladt. Baggrunden herfor er, at energibranchens salg typisk er momsfrataget, selvom det foregår i Danmark. Derfor har vi fra år valgt at udelade branchen fra opgørelsen for at få en mere retvisende opgørelse af eksportværdien.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

6

Profilanalyse - Highlights

Dette afsnit indeholder nøglefigurer om den lokale og specialiserede vejledning af iværksættere og virksomheder i Region Midtjylland, herunder forskelle på tværs af kommuner i andelen af vejledte.

Afsnittet viser også hvor stor en andel af de vejledte, der ligger inden for vækstlaget i kommunerne.

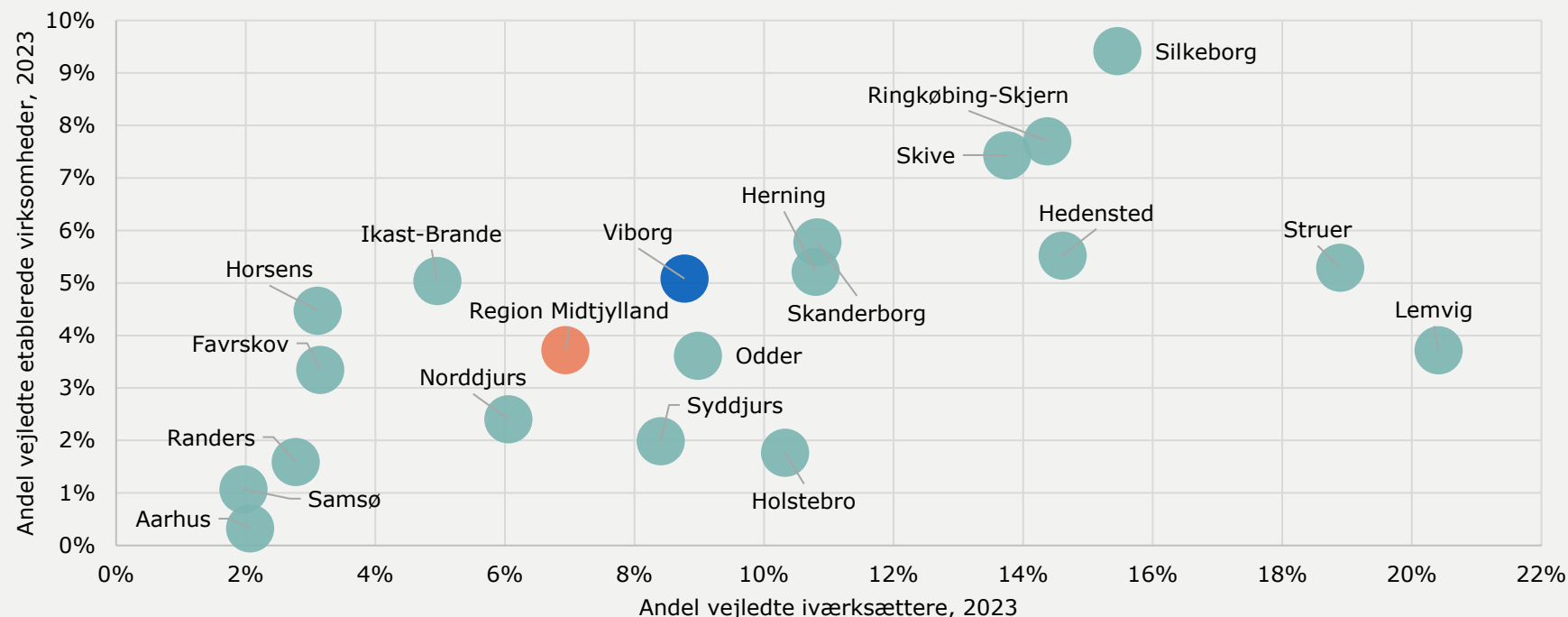
For en mere detaljeret analyse af de vejledtes profil, herunder årsværk, omsætning og eksport, henvises til profilanalyse 2024.

Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – lokal erhvervsservice

Figur 6.1 giver et overblik over, hvor stor en andel af virksomhederne – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – der har modtaget vejledning i den lokale erhvervsservice. Resultaterne er vist for alle midtjyske kommuner. Det skal understreges, at figuren alene fokuserer på virksomheder, der har modtaget individuel vejledning. Deltagelse i netværk, arrangementer, projekter, mv. er ikke omfattet af figuren.

Det fremgår, at andelen af vejlede iværksættere i Viborg Kommune lå på knapt ni pct. i 2023, hvilket var lidt højere end i regionen som helhed. Andelen af etablerede virksomheder, der er blevet vejledt i den lokale erhvervsservice, ligger på ca. fem pct., hvilket også er højere end regionsgennemsnittet.

Figur 6.1. Andel virksomheder, der har modtaget lokal vejledning i 2023, opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

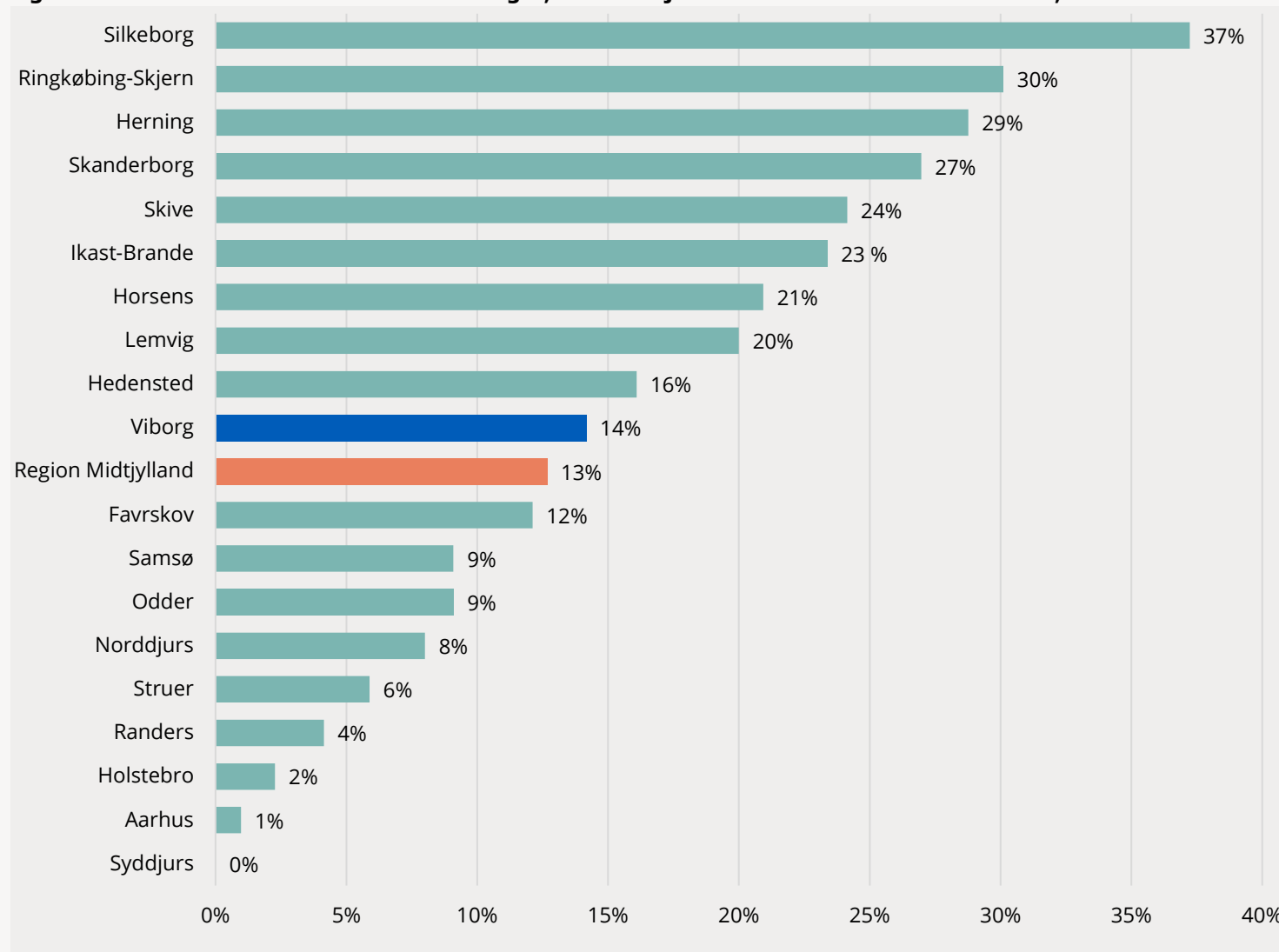
Andelen af vejlede iværksættere og etablerede virksomheder er lavere i dette års Profilanalyse end i tidligere års analyser.

Årsagen er, at Danmarks Statistik har ændret metoden til opgørelsen af aktive virksomheder i Danmark, hvilket har medført at flere virksomheder end tidligere betragtes som aktive virksomheder i de midtjyske kommuner.

Andelen af vejlede iværksættere og etablerede virksomheder i dette års rapport kan derfor ikke sammenlignes med andelen fra tidligere år.

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – lokal erhvervsservice

Figur 6.2. Andel af virksomheder i vækstlaget, der er vejledt i den lokale erhvervsservice, 2023

Figuren til venstre viser hvor stor en andel af virksomhederne i vækstlaget (se definition nederst på siden), der har modtaget lokal vejledning i hver af de midtjyske kommuner i 2023.

Det fremgår, at 14 pct. af virksomhederne i vækstlaget i Viborg Kommune modtog lokal vejledning i 2023, hvilket omtrent svarer til regions gennemsnittet på 13 pct.

Som det fremgår, er der stor spredning på tværs af kommunerne.

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra lokal erhvervsservice.

Note: Vækstlagsvirksomheder defineres som virksomheder, der i perioden fra 2020 til 2022 har haft en årlig gennemsnitlig vækst i årsværk på 20 procent og i slutåret havde mindst fem ansatte.

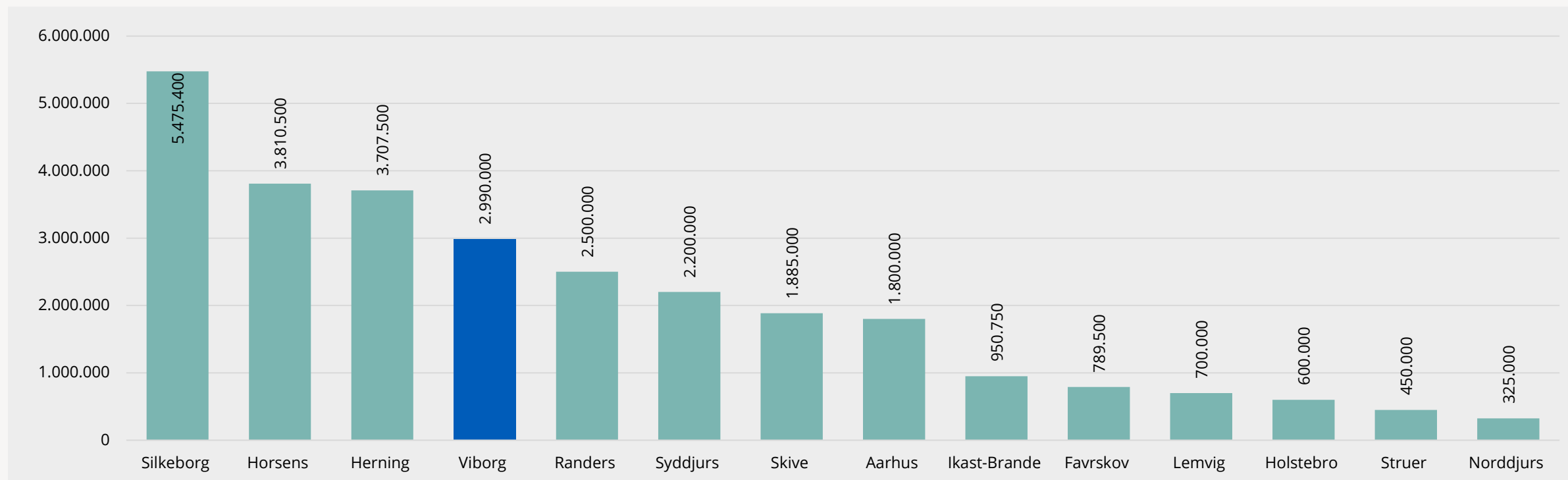
Kommunal bevilling til operatøren af lokal erhvervsservice, 2023

Omfanget af lokalt vejledte bør naturligvis ses i lyset af de ressourcer, som operatøren af lokal erhvervsservice har til rådighed til erhvervsservice. Det er op til den enkelte kommune at afgøre hvor mange midler, der skal afsættes til lokal erhvervsservice.

Figuren neden for viser størrelsen af bevillingen til den lokale erhvervsserviceoperatør, der i nogle kommuner er Erhvervshus Midtjylland, mens operatøren i andre kommuner er et lokalt erhvervsråd. Operatøren kan også være en enhed i forvaltningen.

Beløbene er oplyst af de enkelte kommuner og dækker i nogle kommuner primært over udgifter til vejledning af førstartere, iværksættere og virksomheder, mens de i andre kommuner også dækker over udgifter til bredere erhvervsfremmeprojekter. Beløbene er derfor ikke direkte sammenlignelige.

Figur 6.3. Kommunal bevilling (kr.) til operatør af lokal erhvervsservice, 2023

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra lokal erhvervsservice.

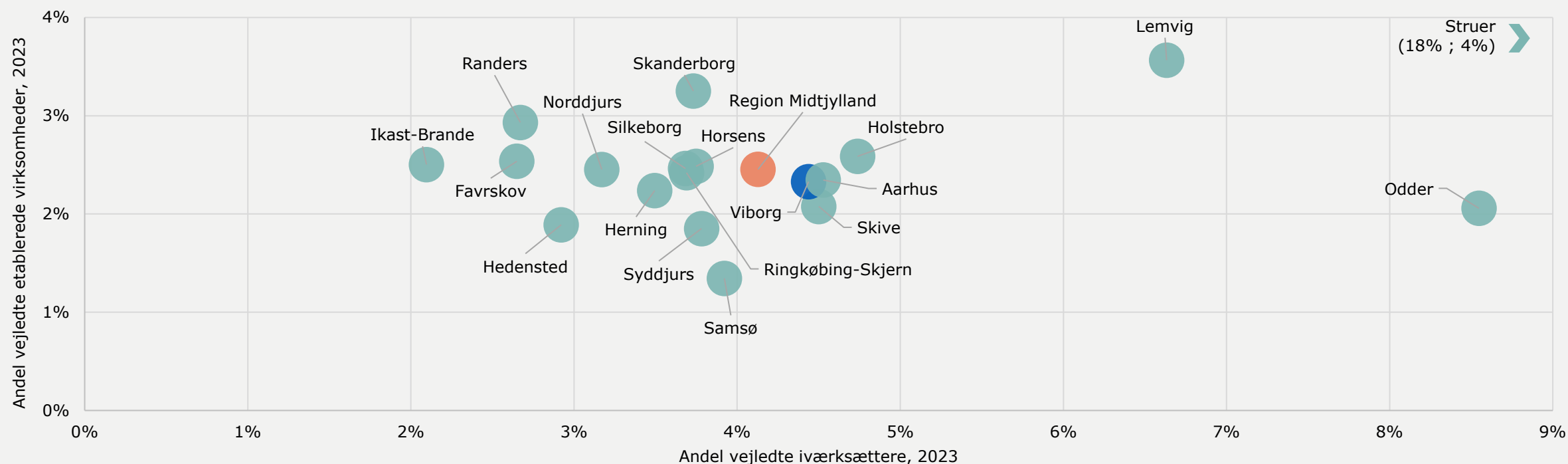
Note: Der er ikke oplysninger om Hedensted, Horsens, Odder, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Syddjurs og Skanderborg Kommuner.

Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – specialiseret erhvervsservice

Figuren neden for giver et overblik over, hvor stor en andel af virksomhederne – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland. Resultaterne er vist for alle midtjyske kommuner. Det skal understreges, at figuren alene fokuserer på virksomheder, der har modtaget individuel sparring og vejledning. Virksomheder, der alene har deltaget i arrangementer og kollektive forløb, er ikke omfattet af figuren.

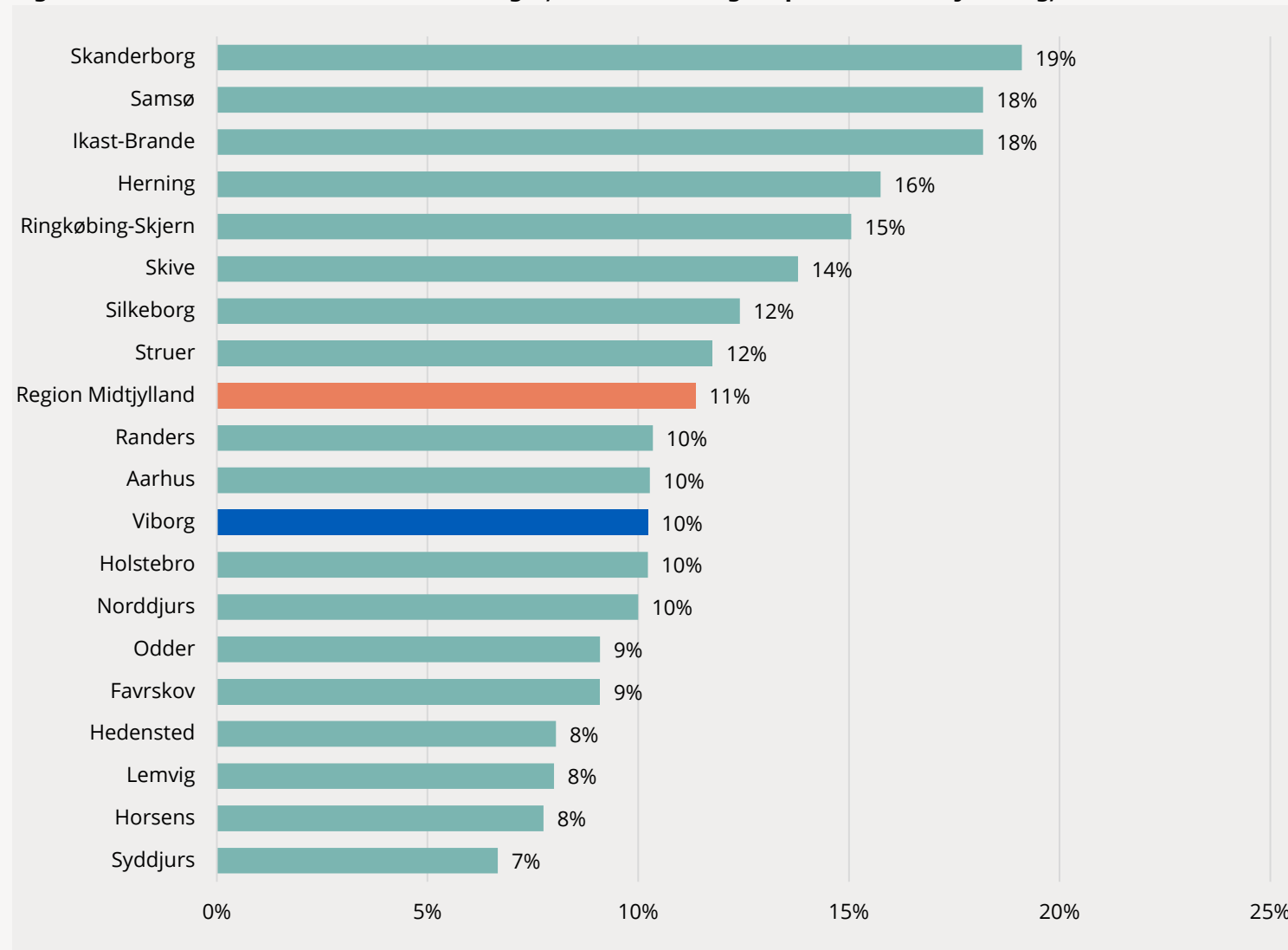
Figuren viser, at andelen af vejlede Viborg-iværksættere i 2023 var 4,5 pct., hvilket er lidt højere end den samlede andel for hele regionen. Omvendt lå andelen af vejlede etablerede virksomheder en smule under gennemsnittet for alle midtjyske kommuner.

Figur 6.4. Andel virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning i 2023 opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – specialiseret vejledning

Figur 6.5. Andel af virksomheder i vækstlaget, der har modtaget specialiseret vejledning, 2023

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra Erhvervshus Midtjylland.

Note: Vækstlagsvirksomheder defineres som virksomheder, der i perioden fra 2021 til 2023 har haft en årlig gennemsnitlig vækst i årsværk på 20 procent og i slutåret havde mindst fem ansatte.

Figuren til venstre viser hvor mange virksomheder i vækstlaget, der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland.

I Viborg Kommune blev der i 2023 ydet specialiseret vejledning til ti pct. af vækstlaget. Til sammenligning var regionsgennemsnittet 11 pct.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Udgivet af Erhvervshus Midtjylland, august 2024.
Udarbejdet i samarbejde med IRIS Group.
Data-/talmateriale leveret af IRIS Group.